VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

»Akcijski načrt za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027 (ANEK)«

(osnutek)

IZVAJALEC: Zadruga ekoloških proizvajalcev Istre, z.o.o., so.p.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

April 2021

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

ANEK	Akcijski načrt za razvoj ekološkega kmetijstva
ARRS	Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS
BC Naklo	Biotehniški center Naklo
CLLD	Lokalni razvoj, ki ga vodi Skupnost
DEMETER	Združenje Demeter Slovenija
EIP	Evropsko partnerstvo za inovacije
GERK	Grafična enota rabe kmetijskega gospodarstva
Grm NM	Center biotehnike in turizma
GSO	Gensko spremenjeni organizmi
GZS	Gospodarska zbornica Slovenije
HA	Hektar
EKO	Ekološki
EU	Evropska unija
JN	Javno naročanje
JSKS	Javna služba kmetijskega svetovanja
KIS	Kmetijski inštitut Slovenije
KGZS	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
KMG	Kmetijsko gospodarstvo
KO	Kontrolne organizacije
KOPOP	Kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila
KZU	Kmetijsko zemljišče v uporabi
LAS	Lokalna akcijska skupina
MF	Ministrstvo za finance
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
MIZŠ	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
MJU	Ministrstvo za javno upravo

MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MZ	Ministrstvo za zdravje
NVO	Nevladne organizacije
OŠ	Osnovna šola
PRP	Program razvoja podeželja
RS	Republika Slovenija
SKP	Skupna kmetijska politika
SP	Skupina proizvajalcev
SŠ	Srednja šola
ŠT	Število
TZS	Trgovinska zbornica Slovenije
URSVHVVR	Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin
ZDEKS	Zveza društev ekoloških kmetov Slovenije
ZDS	Združenje Demeter Slovenija
ZSPM	Zveza slovenske podeželske mladine
ZZS	Zadružna zveza Slovenije

Vsebina

1 EKOLOŠKO KMETIJSTVO- trajnostna oblika kmetijstva, ki zagotavlja zdravo hrano, varovanje okolja in narave ter zmanjševanje vplivov na podnebne spremembe 6

1.1 Potek priprave »Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027« 7

2 ANALIZA IN OPIS STANJA EKOLOŠKEGA KMETIJSTVA V SLOVENIJI 9

2.1 Analiza in opis stanja ekološkega kmetijstva v Sloveniji od leta 2007 do leta 2020 9

2.2 Podpore za ekološko kmetovanje od leta 2007 do leta 2019 15

2.3 Nadzorni sistem v RS 18

2.4 Označevanje 18

2 POGLED NAPREJ – VIZIJA RAZVOJA IN STRATEŠKI CILJI EKOLOŠKEGA KMETIJSTVA V SLOVENIJI DO LETA 2027 19

4 SWOT ANALIZA PO PREDNOSTNIH PODROČJIH 23

4.1 Pridelava in predelava s poudarkom na kakovosti ekoloških proizvodov 23

4.2 Prenos znanja 24

4.2.1 Izobraževanje 24

4.2.2 Svetovanje in pospeševanje 25

4.3 Ekološko semenarstvo 26

4.4 Povezovanje in skupni nastop na trgu 27

4.5 Ekološka živila v sistemu javnega naročanja 27

4.6 Promocija in trženje 28

4.7 Raziskave in razvoj novih tehnologij 29

4.8 Ekološko kmetovanje v povezavi z okoljem in podnebnimi spremembami 29

5 OPREDELITEV POTREB, CILJEV IN UKREPOV PO PREDNOSTNIH PODROČJIH 31

5.1 Pridelava in predelava s poudarkom na kakovosti ekoloških proizvodov 31

5.2 Prenos znanja (izobraževanje, svetovanje in pospeševanje) 34

5.3 Ekološko semenarstvo 36

5.4 Povezovanje in skupni nastop na trgu 38

5.5 Ekološka živila v sistemu javnega naročanja 39

5.6 Promocija in trženje 41

5.7 Raziskave in razvoj novih tehnologij 43

5.8 Ekološko kmetovanje v povezavi z okoljem in podnebnimi spremembami 45

5 LITERATURA IN VIRI 47

5.1 Statistični in drugi podatki (razpoložljivi do 26. 3. 2021) 47

5.2 Drugi viri 47

Kazalo grafov:

Graf 1: Delež KZU vključenih v ekološko kontrolo po državah EU v letih 2000,2010 in 2019.....**Napaka! Zaznamek ni definiran.**
Graf 2: Scenariji razvoja ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2030....**Napaka! Zaznamek ni definiran.**

Kazalo preglednic:

Preglednica 1: Kmetije, KZU in predelovalni obrati, vključeni v ekološko kontrolo, 2007–2020..... 10
Preglednica 2: Obseg KZU, po posameznih kulturah, vključenih v ekološko kontrolo, 2007–2020 11
Preglednica 3 : Stanje ekološkega kmetijstva po statističnih regijah..... 12
Preglednica 4 : Število živali v ekološki kontroli ter delež živali v ekološki kontroli, glede na vse živali..... 12
Preglednica 5: Obseg ekološke pridelave izbranih rastlinskih pridelkov, prireje živalskih proizvodov in akvakulture, 2011–2020 (v tonah) 13
Preglednica 6: Višina podpor za ekološko kmetijstvo 2007–2020..... 15
Preglednica 7: Podpore ekološkemu kmetijstvu, v okviru izvajanja PRP 2007–2013 in 2014–2020..... 16
Preglednica 8: Druge javne podpore na področju ekološkega kmetijstva v obdobju 2007–2020..... 17

Kazalo slik:

Slika 1: Nacionalni logotip za ekološka živila (levo) in enotni logotip EU za ekološka živila z navedbo »Kmetijstvo Slovenija«, ki zagotavlja slovensko poreklo (desno)..... 19

1 EKOLOŠKO KMETIJSTVO- trajnostna oblika kmetijstva, ki zagotavlja zdravo hrano, varovanje okolja in narave ter zmanjševanje vplivov na podnebne spremembe

Ekološko kmetijstvo je leta 2005, v času priprave prvega nacionalnega Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva, veljalo za »nišno« obliko kmetijstvo, ki ni igralo opaznejše vloge v kmetijskem in prehrambnem sektorju.

V zadnjih letih je ekološko kmetijstvo pridobivalo pomen, zlasti zaradi hitrega naraščanja povpraševanja po ekoloških živil in ozaveščenosti o pomenu pridelave zdrave hrane, varovanja okolja ter narave. Tako danes ekološko kmetijstvo (iz)stopa v ospredje, kot pomembna oblika kmetijstva.

Ekološko kmetijstvo zagotavlja zdravo hrano ter je okolju in naravi najbolj prijazna oblika kmetijstva. Hkrati izpolnjuje cilje trajnostnega razvoja in je vzorčen primer zelenega oz. krožnega gospodarstva. V skladu z opredelitvijo nove Uredbe (EU) 2018/848 Evropskega parlamenta in Sveta »je ekološka pridelava splošen sistem upravljanja kmetij in pridelave hrane, ki združuje najboljše okoljske in podnebne prakse, visoko biotsko raznovrstnost, zaščito naravnih virov, uporaba visokih standardov na področju dobrega počutja živali in proizvodnih standardov v skladu z vedno večjim povpraševanjem potrošnikov po izdelkih, pridobljenih z naravnimi snovmi in postopki.«

Ekološko kmetijstvo zagotavlja zmanjšanje negativnih vplivov na okolje, naravo in zdravje ljudi. Tako so na primer na ekoloških kmetijah zabeleženi večja biotska pestrost, večja spodobnost prsti za skladiščenje CO2 in manjši izpusti toplogrednih plinov, manjše onesnaževanja površinskih in podtalnih voda z nitrati in pesticidi. Ekološka živila vsebujejo zdravju več koristnih snovi (mineralov, vitaminov) in manj ostankov pesticidov, težkih kovin ter antibiotikov.

Pri tem je treba poudariti, da ekološko kmetijstvo zagotavlja tudi druge pomembne (socialne in ekonomske) funkcije in pozitivne učinke, kot so varovanje kulturne krajine in revitalizacija podeželja, usmerjenost k zahtevam trga, višji prihodki za kmete, ustvarjanje »zelenih« delovnih mest, privabljanje mladih v kmetijstvo, povezovanje s turizmom na kmetijah, po katerem povpraševanje v zadnjih letih strmo raste, novi neposredni odnosi med potrošniki in kmeti (npr. partnersko kmetijstvo) itn.

Ekološko kmetijstvo je dobilo pomemben elan s sprejetjem Evropskega zelenega dogovora. Ta poudarja, da je nujen prehod na bolj trajnosten prehranski sistem, zlasti s krepitvijo prizadevanj kmetov za spopadanje s podnebnimi spremembami, varstvo okolja in ohranjanje biotske raznovrstnosti. Pri tem ključno vlogo igra prav ekološko kmetijstvo.

Kot podporo razvoju ekološkemu kmetijstvu je Evropska komisija aprila 2021 objavila evropski Akcijski načrt za razvoj ekološkega kmetijstva. Države članice je pozvala, da v svoje strateške načrte SKP vključijo cilje razvoja ekološkega kmetijstva in pripravijo nacionalne strategije za ekološko kmetijstvo.

1.1 Potek priprave »Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027«

Slovenija se zaveda pomena in potenciala ekološkega kmetijstva in zato je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (naročnik) v letu 2020 pristopilo k pripravi novega »Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027 (ANEK)«. Na podlagi javnega naročila, je bil izbran izvajalec Zadruga ekoloških proizvajalcev Istre, z.o.o., so.p.

Ključni del priprave ANEK-a so predstavljale delavnice, po prednostnih področjih ekološkega kmetijstva. V obdobju med junijem in decembrom leta 2020 je bilo izvedenih 10 delavnic, na katerih so deležniki s področja ekološkega kmetijstva (za vsako prednostno področje) pripravili SWOT analize in opredelili potrebe, cilje ter ukrepe za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027.

Sledila je objava spletne ankete, v kateri je bilo zbrano ključno gradivo iz izvedenih delavnic. Anketo je izpolnilo 422 deležnikov s področja ekološkega kmetijstva. Namen ankete je bil vrednotenje predlaganih ciljev in ukrepov ter možnost dodatnih predlogov in ukrepov s strani deležnikov.

Z namenom pregleda in potrditve ključnih strateških ciljev in ukrepov, za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027, je bila v januarju leta 2021 izvedena zadnja delavnica, katere se je udeležilo več kot 80 deležnikov.

Na podlagi dela oziroma rezultatov izvedenih delavnic in spletne ankete, je izvajalec, pripravil osnutek dokumenta »Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027«, katerega je potrdil naročnik.

Proces priprave dokumenta je potekal po načelu »od spodaj navzgor«, z vključevanjem širokega kroga deležnikov s področja ekološkega kmetijstva, katerih skupni cilj je razvoj ekološkega kmetijstva.

Pri pripravi dokumenta so sodelovale naslednje organizacije:

Amarant, Fanči Perdih s.p.

Biotehnična fakulteta Univerze v Ljubljani

Bureau Veritas, d.o.o.

Center za trajnostni razvoj podeželja Kranj

Čebelarska zveza Slovenije

Društvo eco-cultur-contact

Društvo Ognjič – za naravno in kvalitetno življenje

Društvo Skupina proizvajalcev ekološkega sadja

Društvo za skupinske nakupe ekoloških proizvodov EKO TIM

Ekosemena, inštitut za ekološke raziskave in trajnostni razvoj

Eko Prlekija, skupnost za razvoj ekološkega kmetijstva d.o.o., so.p.

ENGROTUŠ podjetje za trgovino, d.o.o.

Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije

Inštitut za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Kmetijski inštitut Slovenije

KREPKO, družba za proizvodnjo, trgovino in storitev d.o.o.

MEDIACOR Zdravstveni turizem, zastopanje, posredovanje, storitve, svetovanje, trgovina, izvoz, uvoz, organiziranje proizvodnje, d.o.o.

Mestna občina Ljubljana

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

Ministrstvo za javno upravo

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Mlekarna Celeia, mlekarstvo in sirarstvo, d.o.o.

Plan B za Slovenijo – mreža nevladnih organizacij za trajnostni razvoj

POSLOVNI SISTEM MERCATOR d.d.

PRJ HALO, podeželsko razvojno jedro

Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin

Vila Natura, storitve in svetovanje d.o.o.

Vrtec Jelka

Zadruga Dobrina, zadruga za razvoj trajnostne lokalne preskrbe z.o.o., so.p.

Zadružna zveza Slovenije

Zavod Terra Viva, raziskave, izobraževanje in promocija

Združenje Demeter Slovenija

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti

Zveza društev ekoloških kmetov Slovenije in regionalna društva

Zveza slovenske podeželske mladine

Pri pripravi dokumenta so sodelovali še drugi posamezni strokovnjaki in ekološki kmetje.

2 ANALIZA IN OPIS STANJA EKOLOŠKEGA KMETIJSTVA V SLOVENIJI

2.1 Analiza in opis stanja ekološkega kmetijstva v Sloveniji od leta 2007 do leta 2020

V EU je bilo leta 2019 v ekološko kmetijstvo vključenih približno 14,3 milijona ha kmetijskih zemljišč v uporabi (t. i. KZU), kar predstavlja približno 8 % vseh KZU. Na ravni EU se je obseg kmetijskih zemljišč v zadnjih 10 letih povečal za približno 70 %, kar je zelo podobno kot v Sloveniji.
Slovenija se z 11 % deležem ekoloških KZU po razvitosti ekološkega kmetijstva uvršča nad povprečje EU oziroma na deveto mesto med članicami EU in je na zelo podobni ravni, kot so Slovaška, Španija, Danska in Grčija. Od povprečja EU Slovenija opazno odstopa zlasti po visokem deležu travinja (tretje mesto), nizkem deležu njiv (predzadnje mesto) ter povprečni velikosti kmetij, ki v Sloveniji znaša 13 ha, na ravni EU pa 30 ha (Eurostat, 2019).

Graf 1: Delež kmetijskih zemljišč, vključenih v ekološko kontrolo po državah EU v letih 2000, 2010 in 2019

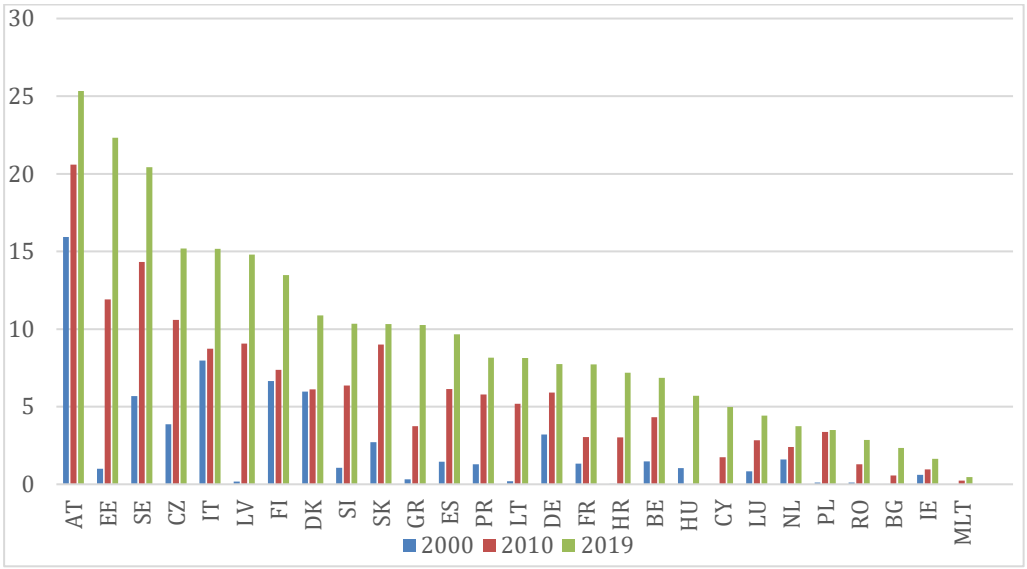

Vir: FIBL (za leto 2000 in 2010), Eurostat (za leto 2019).

V Sloveniji je v obdobju 2007–2020 trend razvoja ekološkega kmetijstva zelo nihal. V obdobju 2007–2009 smo beležili praktično stagnacijo ekološkega kmetijstva, ki ji je nato do leta 2015 sledila opazna rast, v zadnjih štirih letih pa se je rast ponovno zelo upočasnila. V letu 2020 pa je bil zabeležen celo upad števila kmetij vključenih v ekološko kontrolo. Kljub temu pa se je obseg KZU vključenih v ekološko kontrolo povečal za okoli 2.400 ha.

Velik izziv je kako v ekološko kmetijstvo privabiti nove kmetije, saj je delež kmetij v preusmeritvi leta 2013 znašal 36,5 %, v letu 2020 pa le še 9 %.

Zelo pereča je tudi problematika izstopov iz ekološke kontrole. Izstopata predvsem leti 2014 in 2020, v katerih je skupaj iz kontrole izstopilo 533 kmetij. Ključni vzroki za izstope (zlasti v dveh omenjenih letih) so povezani predvsem z zaključitvijo 5-letnega izvajanja ukrepa »Ekološko kmetovanje« v okviru Programa razvoja podeželja (PRP 2014–2020), z znižanjem višin podpor za travinje, s problematiko trženja in doseganja ustreznih donosov oziroma prihodkov ter s starostjo nosilcev kmetij.

Preglednica 1: Kmetije, KZU in predelovalni obrati, vključeni v ekološko kontrolo, 2007–2020

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	Indeks 2020/2007 v %
KMG v eko kontroli	2.000	2.067	2.096	2.218	2.363	2.682	3.049	3.298	3.417	3.518	3.635	3.741	3.828	3.689	84,4
KMG z eko certifikatom	1.610	1.789	1.853	1.897	1.999	2.104	2.232	2.537	2.699	2.933	3.190	3.320	3.494	3.358	108,6
KMG v preusmeritvi	390	278	243	321	364	578	817	761	718	585	445	421	334	331	/
KMG, ki so izstopile iz eko kontrole	/	/	/	/	35	97	47	87	267	95	73	62	50	266	/
Biodinamične KMG	25	21	21	21	23	28	28	26	26	22	33	37	39	48	92,0
Delež KMG v eko kontroli, glede na vsa KMG	2,6%	2,6%	2,6%	2,9%	3,1%	3,6%	4,1%	4,6%	4,7%	5,0%	5,2%	5,4%	5,4%	5,3%	103,9
KZU vključena v eko kontrolo v ha	29.322	29.836	29.388	30.689	32.149	35.101	38.664	41.237	42.188	43.579	46.222	47.848	49.638	52.078	77,0
Delež KZU v eko kontroli, glede na vsa KZU v %	5,9	6,0	6,3	6,5	6,8	7,6	8,4	8,7	8,7	9,0	9,6	10,0	10,4	11	83,1
Izstopi iz eko kontrole v ha	/	/	/	/	326	629	262	568	2861	620	404	501	409	2221	/
Št. predelovalnih obratov v eko kontroli[1]	63	75	86	105	150	177	202	247	291	324	393	433	463	496	687,3

*Začasni podatki

Vir: MKGP.

Analiza rabe tal v ekološkem kmetijstvu pokaže, da se delež travinja sicer zmanjšuje, vendar je še vedno zelo visok (84 %). Obenem pa je v zadnjih letih zelo upočasnjena rast, zlasti obsega njiv, vrtnin in oljčnikov. Njive obsegajo 9,5 % vseh kmetijskih zemljišč, vključenih v ekološko kontrolo, vendar je treba poudariti, da je velik delež njiv namenjen pridelavi krme za živali ali pa je zasajen z deteljo, travnimi mešanicami ipd. Zato je obseg njiv, na katerih se dejansko prideluje hrana za ljudi oziroma trg, zelo nizek. To je povezano tudi z dejstvom, da je ekološko kmetijstvo slabo razvito na območjih, kjer so naravni pogoji (predvsem za pridelavo zelenjave, poljščin in sadja) ugodnejši. Prav na teh območjih, kjer se nahaja tudi velik delež vodovarstvenih območij, so hkrati tudi negativni vplivi (konvencionalnega) kmetijstva najbolj problematični.

Struktura rabe tal v ekološkem kmetijstvu se zelo razlikuje od celotnega kmetijstva, kjer delež njiv znaša 36 %, travinje pa (le) 58 %. Ta primerjava potrjuje tezo, da vzroka za tako veliko prevlado travinja v ekološkem kmetijstvu ne gre iskati le v naravnih razmerah za kmetijstvo pri nas. Primerjava s celotnim kmetijstvom kaže tudi, da imata velik pomen ekološko oljkarstvo in sadjarstvo, saj je že petina vseh oljčnikov oziroma sadovnjakov pri nas ekoloških, medtem ko znaša delež ekoloških njiv le 3 %, vinogradov 5 %, vrtnin 6 %, travinja pa 15 % (Statistični urad RS, 2019).

[1] Obrati, ki se ukvarjajo izključno s predelavo živil (obrati oz. KMG, ki se istočasno ukvarjajo s pridelavo in predelavo niso všteti).

Preglednica 2: Obseg KZU, po posameznih kulturah, vključenih v ekološko kontrolo, 2007–2020

Leto/ kulture v ha	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	Delež KZU v eko kontroli glede na vse KZU
Travinje	26.036	26.984	26.251	27.041	28.364	30.665	33.530	35.610	35.638	36.487	38.746	39.875	41.526	43.555	15 %
Njive	2.305	1.844	1.987	2.354	2.400	2.753	3.148	3.485	4.051	4.404	4.477	4.801	4.682	4.887	3 %
Vinogradi	184	191	203	297	287	324	401	420	495	536	559	656	704	765	5 %
Olj̆čniki	21	16	50	77	92	185	208	226	214	240	243	259	278	279	20 %
Sadovnjaki (IS + TSA)	669	712	782	798	858	994	1.148	1.268	1.478	1.617	1.881	1.975	2.120	2.245	19 %
Intenzivna raba	165	139	174	182	193	260	291	342	484	565	784	873	958	NP	/
Ekstenzivna raba	503	573	609	614	665	734	857	926	994	1.052	1.097	1.101	1.160	NP	/
Vrtnine[2]	108	91	114	122	148	181	228	229	289	293	317	282	327	344	6 %
Hmeljišča	/	/	/	/	/	/	/	/	24	2	1	1	1	4	0 %
SKUPAJ	**29.990**	**30.548**	**30.171**	**30.689**	**32.149**	**35.101**	**38.664**	**41.237**	**42.188**	**43.579**	**46.222**	**47.848**	**49.638**	**52.078**	**11 %**

*Začasni podatki

Vir: MKGP, Statistični urad RS.

Analiza po regijah pokaže, da je regija z daleč največjim številom ekoloških kmetij Savinjska, sledijo ji Podravska, Goriška, Jugovzhodna Slovenija in Osrednjeslovenska regija. Najmanj ekoloških kmetij pa je v Zasavski, Pomurski in Posavski regiji. Po deležu ekoloških kmetij je na prvem mestu Zasavska (11,3 %), sledita ji Primorsko notranjska in Koroška regija z 10 %. Najmanjši delež pa je v Pomurski (2,2 %) in Podravski (3,5 %) regiji. V vseh regijah je v zadnjih desetih letih v zabeležena rast, skupno povprečje znaša 108 %, najvišja rast pa je bila v Posavski, Pomurski in Obalno-kraški regiji.

Pri obsegu kmetijskih zemljišč vključenih v ekološko kontrolo pa je slika nekoliko drugačna, saj jih je največ v Primorsko-notranjski regiji, ki ji sledijo Goriška, Jugovzhodna Slovenija in Savinjska regija. Po deležu ekoloških zemljišč močno izstopajo vse tri primorske regije - Primorsko-notranjska (35 %), Obalno-kraška (30 %) in Goriška (20 %) regija ter Zasavska regija (19%). Najmanjši delež pa je v Pomurski (3,5 %) in Podravski (5 %) regiji. Tudi tukaj je v zadnjih desetih letih v vseh regijah zabeležena rast, skupno povprečje znaša 107 %, najvišja rast pa je bila Posavski, Pomurski in Podravski regiji. Z regionalnega vidika, je ekološko kmetijstvo najbolj razvito na Primorskem, saj se tu nahaja več kot tretjina vseh KZU vključenih v ekološko kmetijstvo.

[2] Na prostem in v zaščitenem prostoru.

Preglednica 3 : Stanje ekološkega kmetijstva po statističnih regijah

Regija	Obseg KZU vključenih v eko kontrolo v ha	Indeks 2020/ 2009 v %	Delež KZU vključenih v eko kontrolo, glede na vsa KZU (%)	Število KMG vključenih v eko kontrolo	Indeks 2020/ 2009 v %	Delež KMG vključenih v eko kontrolo, glede na vsa KMG (%)
Gorenjska regija	2.572	38	8,9	259	37	6,0
Goriška regija	8.011	126	20,4	361	53	6,5
Koroška regija	2.710	104	13,6	254	7	9,8
Obalno–kraška regija	4.511	117	29,9	298	210	9,6
Osrednjeslovenska regija	4.340	32	7,1	349	41	4,3
Podravska regija	3.993	114	5,0	428	108	3,5
Pomurska regija	2.408	210	3,7	194	229	2,2
Posavska regija	2.184	263	7,4	210	296	4,0
Primorsko-notranjska regija	8.123	102	35,0	276	80	9,9
Regija Jugovzhodna Slovenija	6.139	35	12,5	351	73	4,6
Savinjska regija	5.988	69	8,9	595	66	5,6
Zasavska regija	1.102	77	19,2	114	97	11,3

Vir: MKGP, Statistični urad RS.

V letu 2020 so na kmetijah vključenih v ekološko kontrolo skupaj redili 177.685 živali, kar predstavlja dobra 2 % vseh živali v Sloveniji. Število živali na ekoloških kmetijah se je v obdobju 2007-2020 povečalo za 107 %. Daleč največ se je povečalo število perutnine (375 %), ki ji sledi govedo (117 %). Zmanjšalo se je število ovac in kuncev.

V primerjavi s celotnim kmetijstvom, je najbolj razvita reja drobnice, saj je že več kot četrtina vse drobnice v Sloveniji vključena v ekološko kmetijstvo medtem, ko je ekološkega goveda 7,8 %, ekološke perutnine, prašičev in čebel pa le okoli 1 %.

Preglednica 4 : Število živali v ekološki kontroli ter delež živali v ekološki kontroli, glede na vse živali

Leto/Vrsta živali	2007	2020	Indeks 2020/2007 (%)	Delež glede na vse živali (%)
Govedo	17.488	37.904	117	7,8
Koze	5.794	6.545	13	25,5
Ovce	34.525	31.695	-8	27,8
Prašiči	2.372	2.992	26	1,3
Kopitarji	2.361	3.857	63	13,6
Perutnina	18.516	87.972	375	1,4
Čebele (družine)	1.994	3.272	64	1,6
Kunci	989	902	-9	1,0
Ostale živali	1.660	2.546	53	/

Skupaj	**85.699**	**177.685**	**107**	**2,6**

Vir: MKGP, Statistični urad RS.

Proizvodnja

Obseg pridelave ekoloških rastlinskih pridelkov in obseg prireje živalskih ekoloških proizvodov se splošno povečujeta, vendar so med posameznimi leti opazna nihanja. Od leta 2011 je bila največja rast zabeležena pri grozdju in oljkah, sledijo zelena krma, industrijske rastline in zelenjadarice. Žito za zrnje pa je edina kategorije, kjer je bil zabeležen upad pridelave.

Preglednica 5: Obseg ekološke pridelave izbranih rastlinskih pridelkov, prireje živalskih proizvodov in akvakulture, 2011–2020 (v tonah)

	2011	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**Indeks 2020/ 2011 (%)**
Žita za zrnje	8.234	2.862	2.943	3.929	3.386	4.725	4.850	5.492	5.489	5.504	-33
Korenovke in gomoljnice, od tega:	1.026	1.115	1.185	1.579	1.611	1.622	1.768	1.824	1.626	1.630	59
krompir	942	1.1018	1.097	1.402	1.393	1.471	1.567	1.547	1.385	1.389	47
Industrijske rastline	87	184	125	156	217	88	427	335	306	307	251
Zelena krma z njiv	4.861	5.643	6.301	10.857	9.357	12.124	14.298	19.408	18.551	18.605	282
Zelenjadarice (vključno z melonami in jagodami)	537	717	1.239	1.438	1.601	1.771	1.516	1.834	1.795	1.800	234
Grozdje	224	571	816	964	1.208	1.017	1.312	1.505	2.203	1.912	754
Oljke	52	100	210	176	340	419	423	552	421	652	1.153
Sadje	1.289	1.187	1.792	527	2.744	1.937	895	5.021	1.521	1.529	19
Meso	134	295	177	200	152	324	327	410	330	216	61
Mleko	4.743	4.830	5395	5.626	6.036	7.128	6.051	7.187	7.740	7.315	54
Med in čebelarski izdelki	22	21	45	Ni podatka	22	21	31	44	42	50	127
Konzumna jajca (tisoč)	5.330	3.654	4.138	4.641	6.314	6.936	8.657	10.869	11.705	13.316	150
Akvakultura skupaj	0	1.150	108.850 (št.)	111.500 (št.)	32	65	564	630	733	675	/

Vir: MKGP, Statistični urad RS.

Dopolnilne dejavnosti

Registrirano eno ali več dopolnilnih dejavnosti ima 913 oziroma skoraj četrtino vseh kmetij vključenih v ekološko kontrolo. Od vseh kmetij z registrirano dopolnilno dejavnostjo v Sloveniji, je že 20 % takih, ki so vključene v ekološko kontrolo.

V povprečju imajo kmetije, vključene v ekološko kontrolo, registriranih 6 različnih dopolnilnih dejavnosti. Kmetija z največ dopolnilnimi dejavnostmi jih ima registriranih kar 56, takih, ki imajo registriranih 10 ali več, je 152, kmetij z 1 dopolnilno dejavnostjo pa je 153. Največ kmetij ima registrirano dejavnost »storitev delo s traktorjem in drugo strojno opremo« ter »storitev vzdrževanje cest in pluženje snega«.

Leta 2004 je bilo ekoloških kmetij z registrirano najmanj eno od dopolnilnih dejavnosti na področju turizma 39, danes je takih kmetij 289. To predstavlja 24 % od vseh kmetij z registrirano dopolnilno dejavnosti na področju turizma in slabih 8 % od vseh kmetij vključenih v ekološko kontrolo.

Navedeni podatki pričajo, da se ekološki kmetje veliko pogosteje odločajo za diverzifikacijo in razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, kot konvencionalni kmetje.

Trg z ekološkimi živili

Zadnja poglobljena raziskava trga ekoloških živil je bila opravljena leta 2010 v okviru »Analize stanja in potencialov za rast ponudbe ekoloških proizvodov v luči doseganja ciljev Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2015«. Tržni delež ekoloških živil v celotnem živilskem sektorju je znašal približno 1 %, medtem ko je bila celotna vrednost trga ekoloških živil ocenjena na 34,5 milijona EUR, z letno rastjo med 10 in 15 %. Pri tem so prevladovala uvožena ekološka živila, saj je delež slovenskih ekoloških živil (v okviru celotnega trga ekoloških živil) znašal le približno 15 % (Slabe in sod., 2010).

Kljub pomanjkanju relevantnih (aktualnih) podatkov lahko ocenimo, da se je trg ekoloških živil v zadnjih 10 letih razvil in do določene mere tudi spremenil. Povprečna letna poraba na prebivalca za ekološka živila je leta 2010 znašala približno 17 EUR (Slabe in sod., 2010), v letu 2019 pa približno 26 EUR (na ravni EU ta znaša 60 EUR na prebivalca). Vrednost trga se v Sloveniji ocenjuje na približno 50 milijonov EUR, kar predstavlja približno 1,8-odstotni tržni delež ekoloških živil v celotnem živilskem sektorju. Rast trga ekoloških živil pri nas je v zadnjih 10 letih sicer nekoliko nižja, kot je na ravni EU (FIBL, 2019).

Najpomembnejši kanal prodaje predstavljajo supermarketi ter diskontne trgovine, ki so v zadnjih letih zelo razširili svojo ponudbo ekoloških živil ter tudi veliko vložili v njihovo oglaševanje. Tukaj prevladujejo zlasti uvožena ekološka živila. Pozitivno je, da narašča želja oziroma povpraševanje trgovcev po vključevanju slovenskih ekoloških živil v ponudbo.

V okviru raziskave »Merjenje sprememb odnosa do eko izdelkov – raziskava med potrošniki« je bilo ugotovljeno, da ključno oviro za nakup ekoloških živil predstavlja (previsoka) cena, hkrati pa bi nižja cena predstavljala ključno spodbudo za nakup pri tistih, ki ekološke hrane ne kupujejo oziroma jo kupujejo redko. Pomembno oviro predstavljata tudi nezaupanje v oznake na živilih ter mnenje, da ekološka živila niso bolj kakovostna od navadnih. Daleč največ zaupanja uživa ekološka hrana iz Slovenije, ki ji sledi ekološka hrana iz Avstrije in Nemčije (Aragon, 2020).

Ekološki kmetje še vedno večino svojih proizvodov prodajo neposredno, predvsem na kmetiji in na (eko)tržnicah. Je pa opazna porast prodaje ekoloških živil po novejših (neposrednih) poteh, kot so npr. spletna prodaja in dostava na dom (ta kanal je zlasti porasel v času epidemije COVID-19), t. i. »partnersko kmetovanje«, ter skupnostni oziroma skupinski nakupi, ki predstavljajo dober model tako za kmete kot tudi za potrošnike.

Pozitivni premik v smeri trženja eko živil je zaznan tudi pri večjih »tradicionalnih« zadrugah, ki vedno več pozornosti namenjajo razvoju ponudbe eko živil (npr. KZ Šaleška dolina, KZ Planika). Vzpostavilo se je tudi nekaj novih manjših oziroma lokalnih zadrug oziroma organizacij (npr. Eko Prlekija d.o.o., Zadruga Dobrina, Skupina proizvajalcev ekološkega sadja, Zemlja&Morje – Zadruga ekoloških proizvajalcev Istre, Vila Natura …), ki se ukvarjajo s tržnim povezovanjem ekoloških kmetov in distribucijo slovenskih ekoloških živil. Nekatere od teh so tudi (uspešno) črpale sredstva iz PRP 2014–2020 (CLLD, M 16.4, ind.). Manj

spodbuden pa je podatek, da je bila v tem programskem obdobju priznana le ena skupina proizvajalcev za sektor ekološka živila.

Zelo pomembno je dejstvo, da je prišlo do opaznega premika pri vključevanju ekoloških živil v javne zavode, kjer pa je še vedno veliko neizkoriščenega potenciala, saj precej javnih zavodov ne izpolnjuje zahteve o obveznem 15-odstotnem deležu ekoloških živil, ki je zapisana v Uredbi o zelenem javnem naročanju. Hkrati pa preko javnih naročil, kjer je glavni kriterij cena, prevladujejo uvožena ekološka živila. V anketi med šolami in vrtci je bilo ugotovljeno, da je delež eko živil pred spremembo uredbe znašal 6,4 %, po njeni spremembi pa 13,0 %. Delež eko živil slovenskega izvora pa je (od skupne količine eko živil) pred spremembo znašal 16,4 %, po spremembi pa 23,9 % (MKGP, 2016).

Še vedno ni uspel večji preboj ekoloških živil v gostinski in turistični oziroma HORECA sektor, čeprav zelo dober potencial predstavlja naziv Slovenije za Evropsko gastronomsko regijo 2021.

2.2 Podpore za ekološko kmetovanje od leta 2007 do leta 2019

V okviru trenutne finančne perspektive 2014–2020 je bil prvič (na ravni uredbe EU) vzpostavljen samostojen ukrep M11 »Ekološko kmetovanje«. Slovenija se je odločila, da bo sledila nekaterim drugim članicam EU in uvedla dva ločena podukrepa:
- podukrep M11.1 – Plačila za preusmeritev v prakse in metode ekološkega kmetovanja
- podukrep M11.2 – Plačila za ohranitev praks in metod ekološkega kmetovanja

Pregled višine podpor po posamezni rabi tal kaže, da se te z vsakim novim programskim obdobjem višajo. Izjema so le travinje, kjer se je znesek podpore v okviru podukrepa M11.2 (glede na predhodno obdobje) znižal. Se je pa ta znesek (glede na predhodno obdobje) povišal v okviru podukrepa M11.1.
Slovenija se v primerjavi z ostalimi članicami EU uvršča med države z najvišjimi podporami za ekološko kmetijstvo, kar je vsekakor pozitivno. Z vidika razvoja ekološkega kmetijstva pa je problematično to, da lahko konvencionalni kmetje z združevanjem podpor dosegajo podobne ali celo višje zneske kot ekološki kmetje.

Preglednica 6: Višina podpor za ekološko kmetijstvo 2007–2020

Kultura	M11 preusmeritev (2014–2020)	M11 ohranitev (2014–2020)	Kmetijsko-okoljski program (2007–2014)	Slovenski kmetijsko-okoljski program (2001–2007)
Njive – poljščine	377,82	326,18	298,07	277,80
VVO za vodno telo vodonosnikov Rižane	206,18	257,82		
Vrtnine na prostem	600,00	600,00	551,45	328,80
Vrtnine v zavarovanih prostorih	600,00	600,00	487,90	354,00
Oljčniki, intenzivni sadovnjaki[3]	900,00	676,60	554,73	480,00
Travniški visokodebelni sadovnjaki [4]	291,33	189,33	237,80	177,00
Vinogradi	900,00	692,74	578,92	480,00
Hmeljišča	900,00	900,00	578,92	480,00
Drevesnice	900,00	900,00	578,92	480,00
Trajno travinje	311,86 (0,2–1,9 GVŽ/ha)	155,57 (0,2–1,9 GVŽ/ha)	227,5 (0,5–1,5 GVŽ/ha) 213,2 (0,2–0,5 GVŽ/ha)	139,20 (0,2–1,9 GVŽ/ha)

[3] Oljčniki z gostoto najmanj 150 dreves/ha, nasadi sadovnjakov z gostoto najmanj 100 dreves/ha pri orehu in kostanju ter najmanj 200 dreves/ha pri nasadih z ostalimi sadnimi vrstami in nasadih z mešanimi sadnimi vrstami.
[4] Z gostoto 50 do 200 dreves.

Pridelava semenskega materiala kmetijskih rastlin	800,00	600,00	/	/
Čebele	22,31/čebeljo družino	22,31/čebeljo družino		

Vir: MKGP.

Ekološki kmetje lahko v okviru PRP 2014–2020 na isti površini kombinirajo ukrepe KOPOP (kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila), če se zahteve ne prekrivajo. Plačila se v tem primeru seštevajo, pri čemer se upošteva najvišji dovoljeni znesek plačil.

Ekološke kmetije imajo možnost pridobiti podporo tudi v okviru drugih ukrepov PRP 2014–2020:

- ukrep M1 – Prenos znanja in dejavnosti informiranja
- ukrep M3 – Sheme kakovosti za kmetijske proizvode in živila
- ukrep M4 – Naložbe v osnovna sredstva
- ukrep M6 – Razvoj kmetij in podjetij
- ukrep M9 – Ustanovitev skupin in organizacij proizvajalcev
- ukrep M13 – OMD
- ukrep M14 – Dobrobit živali
- ukrep M16 – Sodelovanje

Preglednica 7: Podpore ekološkemu kmetijstvu, v okviru izvajanja PRP 2007–2013 in 2014–2020

	PRP 2007-2013	**PRP 2014-2020**[5]
Ukrep/podukrep	**112: Pomoč mladim prevzemnikom kmetij**	**M6.1: Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete**
Število izplačanih vlog	203	212
Skupni znesek izplačil (EUR)	4.975.983	6.636.031
Delež izplačil za eko kmetije, v primerjavi z vsemi izplačili	9%	16,1%
Ukrep/podukrep	**121: Posodabljanje kmetijskih gospodarstev**	**4.1: Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva**
Število izplačanih vlog	165	277
Skupni znesek izplačil (EUR)	5.654.339	10.864.015
Delež izplačil za eko kmetije, v primerjavi z vsemi izplačili	4,5%	14,3%
Ukrep/podukrep	**123: Dodajanje vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom**	**4.2: Podpora za naložbe v predelavo/trženje in/ali razvoj kmetijskih proizvodov**
Število izplačanih vlog	45	69
Skupni znesek izplačil (EUR)	7.753.118	10.767.114
Delež izplačil za eko kmetije, v primerjavi z vsemi izplačili	9,4%	41,4%
Ukrep/podukrep	**132: Sodelovanje kmetijskih proizvajalcev v shemah kakovosti hrane**	**3.1: Podpora za novo sodelovanje v shemah kakovosti**
Število izplačanih vlog	826	12
Skupni znesek izplačil (EUR)	361.033	4.185
Delež izplačil za eko kmetije, v primerjavi z vsemi izplačili	64,5%	0,2%
Ukrep/podukrep	**133: Podpora skupinam proizvajalcev pri dejavnostih informiranja in pospeševanja prodaje za proizvode, ki so vključeni v sheme kakovosti hrane**	**Ukrep se ni izvajal**
Število izplačanih vlog	7	/
Skupni znesek izplačil (EUR)	1.114.198	/
Delež izplačil za eko kmetije, v primerjavi z vsemi izplačili	11,3%	/

[5] Podatki se nanašajo na izplačana sredstva do 31.12.2020.

Ukrep/podukrep	142: Podpora za ustanavljanje in delovanje skupin proizvajalcev	9.1: Ustanavljanje skupin in organizacij proizvajalcev v kmetijskem in gozdarskem sektorju
Število izplačanih vlog	14	1
Skupni znesek izplačil (EUR)	322.684	36.531
Delež izplačil za eko kmetije, v primerjavi z vsemi izplačili	50,6%	12,3%
Ukrep/podukrep	**Ekološko kmetovanje**	**M11.2: Plačila za ohranitev praks in metod ekološkega kmetovanja**
Število izplačanih vlog	15.833	15.097
Skupni znesek izplačil (EUR)	50.770.255,94	35.487.968,17
Ukrep/podukrep	**Preusmeritev v ekološko kmetovanje**	**M11.1: Plačila za preusmeritev v prakse in metode ekološkega kmetovanja**
Število izplačanih vlog	3.328	6.090
Skupni znesek izplačil (EUR)	7.826.364	9.486.542
Ukrep/podukrep	**Ukrep se ni izvajal**	**16.5: Podpora za skupno ukrepanje za blažitev podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje ter za skupne pristope k okoljskim projektom in stalnim okoljskim praksam**
Število izplačanih vlog	/	1
Skupni znesek izplačil (EUR)	/	26.992,06
Delež izplačil za eko kmetije, v primerjavi z vsemi izplačili	/	4,8%
Ukrep/podukrep	**Ukrep se ni izvajal**	**6.3: Pomoč za zagon dejavnosti, namenjena razvoju majhnih kmetij**
Število izplačanih vlog	/	99
Skupni znesek izplačil (EUR)	/	3.496.500,00
Delež izplačil za eko kmetije, v primerjavi z vsemi izplačili	/	13,6%

Vir: MKGP.

Preglednica 8: Druge javne podpore na področju ekološkega kmetijstva v obdobju 2007–2020

Področje	Namen	Leto izvedbe	Višina sredstev v EUR
Promocija	Nacionalna kampanja	2007	156.035
	Program Bioužitek 1	2008–2011	945.510
	Program Bioužitek 2	2013–2016	272.063
Mreža za podeželje/ tiskovine	Zloženka »Ekološka zelenjava – priložnost za mnoge slovenske kmetije«, zloženka »Ekološko kmetijstvo – Katere zahteve moramo upoštevati, da lahko pridelke prodajamo kot ekološke«	2014	550
	Brošura »Odločitev za ekološko kmetovanje«, brošura »Tehnološka navodila za ekološko pridelavo sadja« (spletna različica), obvestila KOPOP – »Vstop v ukrep KOPOP in EK – za potencialne upravičence«, program aktivnosti KOPOP in EK	2016	11.675
	»Tehnološka navodila za ekološko pridelavo poljščin« (spletna različica)	2017	19.494
	Brošura »Izboljšajmo ekološko kmetovanje«, brošura »Odločitev za ekološko kmetovanje« (1. posodobitev), zgibanka »Ekološko kmetovanje«, letaki na temo ekološkega kmetovanja – recepti	2019	5.810
Javna podpora za raziskave in razvoj v ekološkem kmetijstvu	Razvojni in raziskovalni projekti (skupaj 59), ki so se izvajali v okviru CRP »Zagotovimo.si hrano za jutri«, aplikativni projekti in projekti, ki so se izvajali v okviru evropskega programa ERA NET CORE Organic	2012–2020	1.866.933
Podpore za zvezo in društva, ki delujejo na področju ekološkega kmetovanja	Podpore delovanju zvezi oziroma društvom, ki delujejo na področju ekološkega kmetovanja	2007–2020	108.129

Vir: MKGP.

2.3 Nadzorni sistem v RS

Kontrolo nad ekološko pridelavo, predelavo in distribucijo oziroma trgovino z ekološkimi živili ter izdajanje certifikatov izvajajo organizacije, ki izpolnjujejo tehnične in organizacijske pogoje ter pridobijo akreditacijsko listino (standard SIST EN ISO/IEC 17065:2012), ki jo je izdal javni zavod Slovenska akreditacija ali katera druga akreditacijska služba države članice, ki je vključena v evropsko akreditacijo. Organizacije za kontrolo in certificiranje ključno prispevajo k zagotavljanju transparentnosti in sledljivosti ekoloških živil, kar ima na trgu ekoloških živil zelo velik pomen. Organizacije, ki izpolnjujejo pogoje, z odločbo imenuje minister, pristojen za kmetijstvo.

V Sloveniji delujejo naslednje imenovane nadzorne organizacije za kontrolo in certificiranje:
- Inštitut za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu (KON-CERT), SI-EKO-001,
- Inštitut za kontrolo in certifikacijo Univerze Maribor (IKC-UM), SI-EKO-002,
- Bureau Veritas, d.o.o., SI-EKO-003 in
- TÜV SÜD Sava d.o.o., SI-EKO-004.

Nadzor nad delovanjem organizacij za kontrolo in certificiranje izvaja UVHVVR. Nadzor poteka na sedežu organizacije za kontrolo in certificiranje (vsaj enkrat letno) in na terenu, v obliki presoje usposobljenosti kontrolorja ob izvajanju nadzora pri izvajalcu.

2.4 Označevanje

Ekološki kmetijski pridelki oziroma živila, ki se tržijo v Sloveniji in izpolnjujejo pogoje v skladu s Pravilnikom o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil, Uredbo 834/2007/ES in Uredbo živila, se morajo označevati z enotno označbo »ekološki«.

Poleg označbe »ekološki« se lahko uporabljajo tudi okrajšave, kot sta »bio« in »eko«.

Poudariti je treba, da je kmetijski pridelek oziroma živilo dovoljeno označevati z označbo »ekološki«, »eko« ali »bio« le, če je zanj izdan certifikat. Na trgu se žal še vedno pojavljajo opisi in/ali oznake, ki potrošnike lahko zavajajo, da gre za živilo, pridelano na način, enak ali podoben ekološkemu. To krepi nezaupljivost potrošnikov do označevanja ekoloških pridelkov oziroma živil. Pri prodaji pridelkov in živil z označbo »ekološki« mora biti certifikat na vpogled pri prodajalcu, kar velja ne glede na prodajno pot, tako v primeru nakupa pri kmetu (na kmetiji, tržnici itd.) kot tudi v trgovinah, supermarketih itd.

Pri označevanju kmetijskih pridelkov oziroma živil je obvezna tudi uporaba evropskega logotipa.

Pri uporabi logotipa EU na ekoloških živilih se navede tudi poreklo, kjer so bile pridelane surovine kmetijskega izvora, iz katerih je proizvod sestavljen, v eni od naslednjih oblik: »Kmetijstvo EU«, če so bile surovine kmetijskega izvora pridelane v Uniji, »Kmetijstvo izven EU«, če so bile surovine kmetijskega izvora pridelane v tretjih državah ali »Kmetijstvo EU/izven EU«, če je bil del surovin kmetijskega izvora pridelan v

Uniji, del pa v tretji državi. V primeru, da so vse surovine pridelane v eni državi, se lahko navede naziv države, npr. »Kmetijstvo Slovenija«.

Proizvodi, pridelani v obdobju preusmeritve, se ne smejo označevati ali oglaševati kot ekološki proizvodi ali proizvodi iz preusmeritve. Izjema so rastlinski razmnoževalni material, hrana rastlinskega izvora in krma rastlinskega izvora, pri katerih se lahko navaja »iz preusmeritve« ali temu ustrezen izraz.

Poleg uradne označbe, zaščitnega znaka in evropskega logotipa so lahko kmetijski pridelki in živila označeni tudi z dodatnimi blagovnimi znamkami, kot na primer: »Demeter« (biodinamična pridelava) itd.

Vloga za dovoljenje za uporabo uradne označbe oziroma zaščitnega znaka se vloži na Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Slika 1: Nacionalni logotip za ekološka živila (levo) in enotni logotip EU za ekološka živila z navedbo »Kmetijstvo Slovenija«, ki zagotavlja slovensko poreklo (desno)

Vir: MKGP.

2 POGLED NAPREJ – VIZIJA RAZVOJA IN STRATEŠKI CILJI EKOLOŠKEGA KMETIJSTVA V SLOVENIJI DO LETA 2027

Na ravni EU je bil leta 2019 sprejet »Evropski zeleni dogovor«, katerega ključna cilja sta prehod na zeleno gospodarstvo in da bo EU do leta 2050 postala prva podnebno nevtralna celina. Del zelenega dogovora sta tudi »Strategija za biotsko raznovrstnost do leta 2030« in »Strategija od vil do vilic« za preobrazbo prehranskega sistema, katere ključni cilj je prehod k trajnostnemu sistemu pridelave in predelave hrane, ki bo zagotovil prehransko varnost in dostop do zdrave hrane.
V obeh navedenih strategijah ima zelo pomembno vlogo tudi ekološko kmetijstvo, ki je okolju in naravi najbolj prijazna oblika kmetovanja. EU ekološko kmetijstvo uvršča med ključne mehanizme za doseganje ciljev zelenega dogovora in omenjenih strategij. V ta namen si je EU zadala tudi zelo ambiciozen cilj, do leta 2030 povečati delež ekoloških kmetijskih zemljišč na 25 %. Trenutno ta delež na ravni EU znaša približno 8,5 % in le tri države (Avstrija, Estonija in Švedska) presegajo 20 % (Eurostat, 2019).

Tudi priporočila Evropske komisije za Strateški načrt SKP 2023–2027 za Slovenijo v tem delu spodbujajo Slovenijo, da v svojem strateškem načrtu z intervencijami prispeva k doseganju ciljev Evropskega zelenega dogovora za 25 % površin v EU pod ekološkim kmetijstvom do leta 2030.

Slovenija si je do leta 2027 zastavila cilj za 20 % delež ekoloških kmetijskih zemljišč. Ta cilj je zastavljen zelo ambiciozno in v skladu z zgoraj navedenimi usmeritvami EU. Izračun pokaže, da bi Slovenija v primeru doseganja tega cilja dosegla oziroma se zelo približala tudi cilju EU – 25 % ekoloških KZU do leta 2030.

V spodnjem grafu so predstavljeni trije scenariji razvoja ekološkega kmetijstva do leta 2030, in sicer prvi predstavlja nadaljevanje dosedanjega trenda (modra krivulja), drugi predstavlja doseganje cilja 20% ekoloških KZU do leta 2027 (rumena krivulja) in tretji predstavlja doseganje cilja 25 % ekoloških KZU do leta 2030 (rdeča krivulja).

Graf 2: Scenariji razvoja ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2030

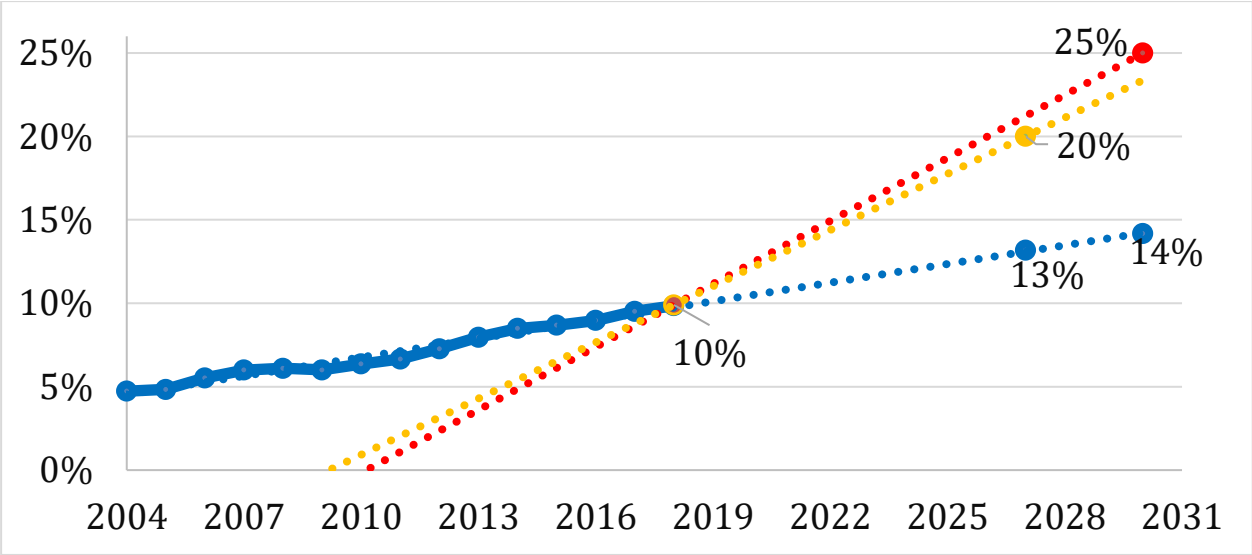

Vir: MKGP.

Poudariti je treba, da bi v primeru nadaljevanja trendov iz obdobja 2007–2019 do leta 2027 število ekoloških kmetij naraslo za približno 1.218 (152 kmetij/leto), na skupno približno 5.050 kmetij. To bi predstavljalo približno 8 % vseh kmetij. Obseg ekoloških KZU bi se povečal za približno 13.000 ha (1.630 ha/leto) na 62.737 ha, kar bi predstavljalo približno 13 % vseh KZU.

Če bi do leta 2027 želeli doseči cilja 10% delež ekoloških kmetij in 20% delež KZU, kar predstavlja približno 6.200 kmetij oziroma 96.000 ha KZU, bi morala biti ta rast opazno hitrejša, in sicer v povprečju približno 300 kmetij/leto in 5.500 ha KZU/leto.

Slovenija se zaveda pomena ekološkega kmetijstva, ki je bistvenega pomena za doseganje sistema trajnostnega kmetovanja in pridelave visokokakovostnih pridelkov.

V okviru strateškega načrta SKP se bo nadaljevalo spodbujanje ekološkega kmetovanja, kar je razvidno tudi iz Resolucije »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021«, ki predstavlja strateški okvir razvoja slovenskega kmetijstva, predelave hrane in podeželja. Prepoznana je potreba po ciljni vzpostavitvi verig ekološke hrane, povezovanju, promociji in krepitvi tehnoloških in podjetniških znanj.

Intervencije po letu 2021 bodo tako v največji meri namenjene omenjenim področjem ter bodo posledično pripomogle k spodbujanju večjega obsega pridelave in predelave slovenske ekološke hrane. Posebna podpora bo namenjena tudi preusmerjanju kmetijskih gospodarstev v ekološko pridelavo.

Slovenija bo pristopila k celovitemu pristopu spodbujanja ekološkega kmetovanja preko vseh specifičnih ciljev v okviru nove perspektive in se bo zavzemala slediti ambiciozno zastavljenim ciljem v okviru Evropskega zelenega dogovora do leta 2030.

Slovenija sledi zgoraj navedenim usmeritvam in ciljem preko sprejete vizije razvoja ekološkega kmetijstva, ki se glasi:

»**Slovenija bo leta 2027 v skupini držav EU z najbolj razvitim ekološkim kmetijstvom in bo razvoju ekološkega kmetijstva namenila večjo pozornost in več finančnih sredstev kot doslej.**

Število ekoloških kmetij in obseg kmetijskih zemljišč, vključenih v ekološko kmetijstvo, se bosta najmanj podvojila. Pri tem bo poudarek zlasti na povečevanju obsegov rastlinske pridelave za trg, ekoloških kmetijskih zemljišč na vodovarstvenih območjih in na območjih varovane narave.
Povečali bomo ekonomičnost, inovativnost in tržno usmerjenost ekoloških kmetij ter zagotovili prilagajanje na podnebne spremembe, zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov ter ohranjanje naravnih virov in biodiverzitete na ekoloških kmetijah.

Zagotovili bomo učinkovito podporno okolje za ekološke kmetije, vključno z nadgradnjo sistema svetovanja, pospeševanja in izobraževanja, ki bo ustrezalo potrebam kmetov oz. sektorja.
Več sredstev bomo namenili raziskavam na področju ekološkega kmetijstva; te bodo prednostno usmerjene v reševanje konkretnih izzivov, razvoj novih tehnologij in praks ter bodo zagotavljale prenos rezultatov neposredno do kmetov. V ta namen bomo vzpostavili mojstrske in demonstracijske kmetije, ki bodo stičišča in pospeševalniki prenosa znanja ter inovacij v prakso.

V izobraževalnem sistemu bomo na vseh nivojih povečali pojavnost vsebin, povezanih z ekološkim kmetijstvom, ter zagotovili izvajanje študijske smeri ekološkega kmetijstva, tako na prvi kot drugi stopnji bolonjskega študija.
V ekološkem kmetijstvu bo svojo priložnost videlo vse več mladih, kar bo zagotovilo nova zelena delovna mesta in vitalnost podeželja.

Vzpostavili bomo trajnostne prehranske verige in okrepili povezovanje ekoloških kmetij v zadruge oz. skupine proizvajalcev, ki bodo temeljile na pravičnih odnosih v celotni verigi in zagotavljanju kakovosti ter sledljivosti za potrošnike.
Dostopnost in obseg slovenskih ekoloških živil na trgu, tudi v trgovskih verigah, gastronomiji in turizmu, se bosta povečala. V javnih zavodih bomo povečali delež slovenskih ekoloških živil in s tem zagotovili bolj zdravo prehranjevanje za uporabnike, zlasti za otroke in mladino.

Z vsakoletnim okrepljenim izvajanjem promocijske kampanje »EKOLOŠKO + LOKALNO = IDEALNO« bo slovenski potrošnik postal bolj ozaveščen o pomembnosti ekološkega kmetijstva za zdravje ljudi, varovanje okolja in narave ter se bo zato pogosteje odločal za nakup slovenskih ekoloških živil. **S sodelovanjem vseh deležnikov bomo uspeli doseči cilj »slovensko ekološko živilo na vsak slovenski krožnik«.**

Glavni strateški cilji razvoja ekološkega kmetijstva do leta 2027 so:

1. **Večja vloga ekološkega kmetijstva v okviru SKP in povečati javna sredstva za ekološko kmetijstvo.**
2. **Doseči 10% delež ekoloških kmetij (trenutno 5,4 %), 20 % delež ekoloških KZU (trenutno 11 %), 3 % delež ekoloških čebelarjev (trenutno 1 %), 30 % delež ekoloških turističnih kmetij (trenutno 24 %), 25 certificiranih obratov javne prehrane (trenutno 14).**
3. **Povečati obseg oz. delež ekoloških njiv, vrtov, sadovnjakov, oljčnikov in vinogradov na najmanj 30 % (trenutno 1 6%).**
4. **Povečati obseg oz. delež ekoloških kmetijskih zemljišč na vodovarstvenih območjih na najmanj 2 5% (trenutno 11 %) ter območjih varovane narave (zavarovana območja in Natura 2000) na najmanj 30 % (trenutno 15 %).**
5. **Povečati delež slovenskih ekoloških živil na trgu. Povečati delež ekoloških živil v javnih zavodih na 20 %.**
6. **Okrepiti znanja, usposobljenost in inovativnost ekoloških kmetov.**
7. **Nadgradnja sistema pospeševanja/svetovanja za ekološko kmetijstvo (vključeni različni deležniki).**
8. **Povečati sredstva za raziskave in razvoj novih tehnologij in zagotoviti več raziskovalnih projektov za reševanje sektorskih izzivov ekološkega kmetijstva.**
9. **Povečati pridelavo eko certificiranega semena, zlasti poljščin.**
10. **Vzpostavitev (regijskih) distribucijskih in predelovalnih centrov, razvoj kratkih verig prodaje in tržnega povezovanja ekoloških kmetij.**
11. **Vzpostaviti celovit nadzor nad porabo ekoloških živil v javnih zavodih, v skladu z Uredbo o zelenem javnem naročanju.**
12. **Povečati število zadrug in skupin proizvajalcev, ki povezujejo ekološke kmete na najmanj 10.**
13. **Povečati sredstva za posodobitev tehnologij, vzpodbujanje tržne pridelave ter prilagajanje na podnebne spremembe in varovanje okolja in narave na ekoloških kmetijah.**
14. **Vzpostavitev skupne blagovne znamke za slovenska ekološka živila.**

Spremljanje in ocena zastavljenih ciljev in ukrepov

Delovna skupina za ekološko kmetijstvo, ki jo vodi MKGP, bo na vsake 3 leta pripravila poročilo o spremljanju izvajanja posameznih ciljev in ukrepov iz ANEK-a.

4 SWOT ANALIZA PO PREDNOSTNIH PODROČJIH

V tem poglavju so predstavljena ključna izhodišča ter SWOT analize po desetih prednostih področjih ekološkega kmetijstva.

4.1 Pridelava in predelava s poudarkom na kakovosti ekoloških proizvodov

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- premajhen obseg (tržne) pridelave in predelave, zlasti sadja in zelenjave,
- problematika predelave eko mesa in mesnih izdelkov (velik delež eko mesa se trži kot konvencionalno),
- nizka rast oziroma stagnacija ekološkega kmetijstva (v zadnjih letih),
- premalo kmetij vstopa oziroma se preusmerja v ekološko kmetovanje.

b) SWOT analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Primeri dobrih praks – močne in (tržno) uspešne eko kmetije	Premalo premišljeni ukrepi kmetijske politike, ni dovoljšne podpore države, cilji in ukrepi iz ANEK-a (do leta 2015) se niso dosegli
Pestri mikroklimatski in pedološki pogoji za raznovrstno pridelavo	Premajhen delež eko kmetij in KZU (glede na naravne pogoje in v primerjavi z nekaterimi drugimi državami), visok delež kmetij, ki izstopajo iz eko kontrole
Vzpostavljeni sistem kontrole – zaupanje v eko certifikat	Razdrobljenost površin, premalo pridelave eko hrane za trg
Boljša starostna struktura nosilcev kmetij kot pri konvencionalnih, eko kmetijstvo je zanimivo za mlade prevzemnike in nove kmetovalce	Premalo znanja, šibek prenos znanj v prakso, ni dorečenih tehnologij
Tradicionalna znanja in način kmetovanja (gorsko, brez pesticidov …), avtohtone in tradicionalne sorte in pasme živali	Ni ažurirane baze dovoljenih sredstev, omejeni FFS, dražji in manjši nabor repromateriala
V povprečju visoke podpore za eko kmetovanje, glede na EU	Tehnološka neopremljenost kmetij, nižja konkurenčnost in produktivnost, država ne podpira dovolj investicij na eko kmetijah
Večji delež dopolnilnih dejavnosti na eko kmetijah (v primerjavi s konvencionalnimi) – diverzifikacija	Pri podporah na ha so prenizke razlike med eko in konvencionalno pridelavo, prenizke podpore za preusmeritev v eko kmetijstvo
Eko kmetijstvo ni več le nišno področje kmetijstva	Ni jasne, celostne strategije države o eko kmetijstvu, država ne sledi razvoju eko kmetijstva
PRILOŽNOSTI	**NEVARNOSTI**
Digitalizacija na kmetijah	Preveč kmetij se odloča za vstop v eko kmetijstvo zaradi subvencij
Investicije v tehnološko opremljenost, diverzifikacijo, razvoj novih proizvodov	Preveč birokratizacije
Privabljanje in vključevanje še večjega števila mladih kmetov in novih pristopnikov v eko kmetijstvo	Nelojalna konkurenca iz tujine
Izkoristiti obstoječ sistem (MKGP, KGZS, ZDEKS/društva …) za razvoj eko kmetijstva	Zavajanje z drugimi poimenovanji in označbami kakovosti (domače ...); MKGP z neustreznim promoviranjem predvsem drugih shem degradira razvoj eko pridelave in predelave
Covid 19 – večja ozaveščenost javnosti, novi odnosi med kupci in kmeti	Nadaljevanje trenda povečanega izstopa kmetij iz eko kontrole
Intenzivna tržna pridelava vrtnin na malih površinah	Nove bolezni, škodljivci
EU in javnost podpirata eko kmetijstvo	Mladi niso zainteresirani za eko kmetijstvo zaradi splošnega slabega stanja (ugleda) v kmetijstvu
Velik potencial za preusmeritev so male kmetije in kmetije, ki kmetujejo skladno z eko kmetijstvom, ne želijo pa se vključiti v eko kontrolo	

4.2 Prenos znanja

4.2.1 Izobraževanje

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- ekološko kmetijstvo je v izobraževalnem sistemu še vedno premalo zastopano,
- slab prenos znanja med deležniki,
- sistem (obvezanega) izobraževanja za ekološke kmetije ni dovolj učinkovit.

b) SWOT analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Visokošolski program Ekološko kmetijstvo in zelo dober kader na FKBV UM, predmet ekološko kmetijstvo tudi na BF (UL)	Ozek nabor tem oziroma usposabljanj obveznih izobraževanj, teme niso ustrezno izbrane, 6 ur obveznega izobraževanja je preveč za izvedbo v enem dnevu, javno naročilo za izbor izvajalca obveznega izobraževanja omejuje fleksibilnost in strokovnost (kriterij je najnižja cena)
Predmet eko kmetijstvo oziroma te vsebine so prisotne na več srednjih šolah itd., podpora eko kmetijstvu na Grmu Novo Mesto in BC Naklo	Kurikulumi OŠ in SŠ ne vključujejo dovolj oziroma nista sistemsko obvezna izobraževanje in stik z eko kmetijstvom, ni koncepta za izobraževanje za učitelje in ostale zaposlene v izobraževalnem sistemu
Primeri dobrih praks v formalnem izobraževanju (naravoslovni dnevi OŠ oziroma obiski eko kmetij, eko šolski vrtovi, permakulturni vrtovi …)	Šolski ekovrtovi so brez sistemskega sofinanciranja
Projekt šolski ekovrtovi	Zastarel kurikulum NPK eko kmetijstvo
Nekateri pedagoški delavci so zainteresirani za eko kmetijstvo, ga podpirajo in promovirajo ter naredijo, kar je v njihovi moči	Pomanjkljiva izobrazba nosilcev/članov ekoloških kmetij
Šolska shema za sadje, zelenjavo, ki omogoča tudi izvajanje izobraževanj	Konkuriranje strokovnih služb pri izvajanju izobraževanj
Raznovrstna neformalna izobraževanja in možnost izbire vsebin, posveti, aktualno na področju eko kmetijstva ipd.	Neurejena hierarhija strokovnih služb pri prenosu znanja v prakso, trikotnik prenosa znanja še vedno ne deluje dovolj
Obvezno izobraževanje za eko kmete naj bo še v prihodnje obvezno	Pomanjkanje sredstev za izvedbe neformalnih izobraževanj in neustrezni razpisi (sistemsko neurejeno)
Izvajanje neformalnih izobraževanj na eko kmetijah	Skromna bera EIP projektov za eko kmetijstvo
	Pomanjkanje izobraževalnih oziroma mojstrskih eko kmetij
	Podvajanje vsebin za nosilce ukrepov EK in KOPOP
	Pomanjkljivo izobraževanje kontrolorjev
	Upad vpisa na FKBV UM
	Kadri na srednjih kmetijskih izobraževalnih ustanovah in fakultetah niso usposobljeni oziroma navdušeni za eko kmetijstvo, vse kmetijske šole/fakultete ne podajajo vsaj osnovnega znanja o eko kmetijstvu, ni izobraževanja s področja lokalne oskrbe in eko kmetijstva v ostalih programih fakultet
PRILOŽNOSTI	**NEVARNOSTI**
Ozaveščanje otrok in mladih preko izobraževalnega sistema vključevanje eko predmetov v OŠ, učilnice na prostem, krepitev sistema šolskih eko vrtov, urbanih eko vrtov, povezovanje lokalnih eko kmetij s šolami	Eko šola nima nič z eko kmetijstvom (ni vsebin eko kmetijstva)
Osnovna znanja o eko kmetijstvu prenašajo vse kmetijske šole in fakultete, vključevanje predmetov, povezanih z eko kmetijstvom in eko živili tudi v druge študijske programe (gostinstvo, zdravstvo, pedagogika …)	Spremembe in združevanje visokošolskega programa eko kmetijstvo
Prenova srednješolskega kmetijskega izobraževanja – primer avstrijskega modela	Upadanje interesa študentov za eko kmetijstvo, nezanimanje
Vključevanje vsebin eko kmetijstva v nabor Zavoda za šolstvo za napredovanje učiteljev, izobraževanja kadrov v vrtcu in OŠ o eko kmetijstvu	Nasprotovanje in zapostavljanje eko kmetijstva s strani zaposlenih v izobraževalnem sistemu, premalo kadra naklonjenega eko kmetijstvu v izobraževalnem sistemu

EIP projekti sodelovanja in CLLD/LAS operacije	Odločevalci na izobraževalnih in raziskovalnih institucijah ne podpirajo dovolj eko kmetijstva, zato je/bo premalo EIP projektov na temo eko kmetijstva
Nadgradnja vsebin obveznega izobraževanja za eko kmetije – ogledi kmetij, primeri dobrih praks, predstavitve iz tujine, strokovne ekskurzije v tujino, nabor tem MKGP, različni izvajalci, vavčerski sistem	Da obvezna izobraževanja postanejo prostovoljna – ne bodo vsi kmetije dovolj inovativni, motivirani in usposobljeni za izzive
Možnosti sofinanciranja (neformalnih) izobraževanj za eko kmetije preko Mreže za podeželje	Previsok strošek izvedbe neformalnega izobraževanje za malo udeležencev (razkropljenost), ni dovolj sredstev za organiziranje neformalnih izobraževanj
Mojstrske eko kmetije za oglede in za izvajanje prikazov ter izobraževanj	Ohranitev sistema JN za obvezna izobraževanja za eko kmetijstvo
Študentske izmenjave, WWOOF – prostovoljstvo na ekoloških kmetijah	Premalo povezav med MKGP in MIZŠ na temo eko kmetijstva in eko živil
Izobražen potrošnik	

4.2.2 Svetovanje in pospeševanje

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- brezplačno svetovanje na področju ekološkega kmetijstva se izvaja v okviru JSKS,
- premajhno število svetovalcev za eko kmetijstvo,
- potreba po povezovanju deležnikov pri izvajanju svetovanja in pospeševanja oziroma spodbujanja k preusmeritvi kmetij v ekološko kmetovanje.

b) SWOT analiza

PREDNOSTI	**SLABOSTI**
Obstoječa mreža JSKS – vzpostavljen sistem brezplačnega in neodvisnega svetovanja po celotnem območju Slovenije, dobre obstoječe povezave z lokalnimi skupnostmi, drugimi razvojno raziskovalnimi institucijami in z združenji ekoloških kmetov (tudi strokovna podpora)	Razpršeno znanje, prešibko sodelovanje med deležniki
Zelo dober in širok spekter strokovnih znanj v JSKS (pridelava, predelava, promocija, turistične kmetije, promocijski dogodki)	Premalo pravega pospeševanja na terenu
Svetovalci dobro poznajo kmeta, njegovo družino in potencial ter lažje prepoznajo priložnosti za preusmeritev kmetije v eko kontrolo	Del opravljenih ur JSKS ni evidentiran pod ekološko kmetijstvo, ker sistem ne omogoča vzporednega spremljanja
Pozitiven odnos do izobraževanja s strani eko kmetov	Premalo javnih ur za vse naloge JSKS in posledično tudi za eko kmetijstvo
Animacija za prehod v eko kmetijstvo tudi v okviru usposabljanj in svetovanj KOPOP	Premalo sredstev za dodatna usposabljanja svetovalcev za eko kmetijstvo
Organizirani dogodki s primeri dobrih praks doma in v tujini (društva, zasebni sektor, fakultete ...)	Pomanjkanje raziskav in tehnoloških rešitev za eko kmetijstvo na raziskovalnih institucijah, ki bi jih potrebovali svetovalci za prenos na kmete
	Nekateri kmetje morajo nasvete svetovalne službe slišati večkrat, da jim sledijo
	Neugodna starostna struktura svetovalcev
PRILOŽNOSTI	**NEVARNOSTI**
Nadgradnja svetovalne službe v povezavi s svetovanjem in pospeševanjem, možnosti izvajanja pospeševanja tudi preko ZDEKS/društev	Pomanjkanje denarja in (politične) podpore za svetovanje in pospeševanje
Povezovanje in prenos znanja med različnimi institucijami, povezovanje med kmeti praktiki in strokovnjaki svetovalci na področju eko in biodinamičnega kmetijstva, priložnost za mlade strokovnjake	Nesprejemanje in neuresničevanje zastavljenih ciljev za svetovanje eko kmetijam, v okviru JSKS

Nadgradnja aktivnosti: animacijski dogodki, promocija, dobre prakse doma in v tujini	Nestrokovno podajanje vsebine
Sofinanciranje izvajanja pospeševanja eko kmetijstva preko podnebnega sklada in/ali s podporo lokalnih skupnosti	Prešibko sodelovanje med deležniki na področju pospeševanja in svetovanja oziroma trikotnika znanja
JSKS bi bila s povečanjem dela na promociji eko kmetijstva še bolj v skladu s trendi	Svetovanje oziroma pospeševanje ne odgovarja dovolj potrebam eko kmetov
Več delovnih ur JSKS na področju eko kmetijstva in več podpore eko kmetom pri reševanju tehnoloških težav	Nevarnost izgube doseženega napredka v eko kmetijstvu
Volitve v KGZS, izbor kandidatov eko kmetov, ki bodo sooblikovali stanovsko politiko znotraj KGZS in navzven in dosegli, da ima eko kmetijstvo večjo težo	

4.3 Ekološko semenarstvo

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- premajhen obseg pridelave semenskega materiala kmetijskih rastlin,
- prevladuje uvoz tujih sort in semenskega materiala kmetijskih rastlin.

b) SWOT analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Obstoječa eko semenarska kooperativa in semenarske hiše, ki ponujajo eko semena	Majhen trg, velika dostopnost eko semen iz drugih držav, prenizko povpraševanje, izvoz eko slovenskih semen v Avstrijo
Organizacije z infrastrukturo za preizkuse sort za primernost za v eko kmetijstvu; KIS prideluje ekološka semena – poljščine	Slabši naravni/klimatski pogoji za pridelavo semen
Strokovnjaki, znanje na področju eko semenarstva	Nizek obseg pridelave in malo površin, namenjenih pridelavi eko semenskega materiala
Lokalne in avtohtone sorte, po katerih je veliko povpraševanje (tržna niša)	Veliko tveganj pri eko pridelavi semen
Za določena semena/sorte so dobri naravni pogoji, npr. solata je boljše kakovosti kot italijanska	Ozek izbor sort in visoke cene eko semen, zato prihaja do dokupa konvencionalnega semena
Obstoječe podpore za eko semenarstvo, v okviru PRP	Določene avtohtone sorte niso eko certificirane – npr. Darja ajda; KIS ne more zagotoviti eko semen avtohtonih sort, ker jih prideluje tudi konvencionalno
Kmetje si med seboj pomagajo – npr. medsebojni odkup semenskega materiala poljščin	
PRILOŽNOSTI	**NEVARNOSTI**
Vzpostaviti sistem povezave med kmeti in pridelovalci semen – skupno načrtovanje	Zakonodaja na tem področju je preveč omejujoča, ovira pridelavo
Razvoj in pospeševanje eko semenarstva poljščine, nove sorte, tudi preko projektov Obzorje 2020 in CRP	Podnebne spremembe
Potrošnik si želi proizvodov iz lastnih semen in pridelkov znanega ekološkega izvora	Prešibko povezovanje med deležniki
Pri avtohtonih sortah bi bilo potrebno sistematsko delo na selekciji – za to je potreben čas in denar	Vedno več dokupa konvencionalnega semena
Dodatno vlaganje v znanja na tem področju	
Vzpostavitev mrež poskusnih »centrov«, podpore preko npr. CRP, EIP, PRP	
Subvencioniranje pridelovalcev eko semen	
Od 2022 v bazi tudi semena iz preusmeritve, lahko več slo eko semena na trgu	

4.4 Povezovanje in skupni nastop na trgu

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- pomembna ovira za razvoj tržnega povezovanja ekoloških kmetov je nizko število (večjih) tržnih eko kmetij, med katerimi je velik delež takih, ki ima razvite lastne (neposredne) prodajne poti,
- v 2017 je bila ustanovljena ZDEKS, ki združuje približno 13 % vseh eko kmetij in nima urejenega sistemskega financiranja za delovanje.

b) SWOT analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Močna tradicija zadružništva	Premajhen obseg članstva v okviru ZDEKS (delujoča 3 leta)
Lažje povezovanje zaradi majhnosti Slovenije	Ni vzpostavljenega sistemskega financiranja ZDEKS in društev, delo oziroma aktivnosti temeljijo večinoma na prostovoljnem delu
Nekaj dobrih praks tržnega povezovanja eko kmetij	Nerazumevanje tržnega povezovanja s strani kmetov
Obstoječe podpore za tržno povezovanje (npr. Ukrep 9.1., 16.4, CLLD/LAS …), ki jih je treba nekoliko prilagoditi	Prenizek obseg tržne pridelave, veliko tržnih kmetov, ki sami tržijo svoje pridelke, zato niso zainteresirani ali pa želijo prodajati le »više«
Veliko regionalnih združenj deluje že vrsto let in so aktivna	Prestrogi kriteriji pri nekaterih ukrepih (npr. za vzpostavitev skupin proizvajalcev za eko živila je potrebno najmanj 30 kmetij)
Naraščа interes po povezovanju	Znamka BIODAR ne deluje več
PRILOŽNOSTI	**NEVARNOSTI**
Prilagoditev ukrepov za tržno povezovanje (lažji vstopni pogoji)	Nepripravljenost kmetij za tržno povezovanje
Vzpostavitev/razvoj blagovne znamke (nadstandarde) po vzoru BIODAR	Prevelik razkorak med željam in potrebami kmetij in organizacij, ki povezujejo kmetije (odkupne cene, marže …)
Krepitev kapacitet ZDEKS	Nezainteresiranost za vključevanje v ZDEKS, tudi zaradi slabih izkušenj v preteklosti
Boljše izkoristiti sredstva CLLD/LAS za vzpostavitev povezovanja na lokalni ravni	Preveč blagovnih znamk, zmeda na trgu
Prodaja v javne zavode, trgovske verige, restavracije, hotele …	Ni zagotovljenih sistemskih virov financiranja za ZDEKS

4.5 Ekološka živila v sistemu javnega naročanja

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- po Uredbi o zelenem javnem naročanju mora delež ekoloških živil v javnih zavodih znašati najmanj 15 %,
- prevladujejo uvožena ekološka živila.

b) SWOT analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Možnost izločenih sklopov (20 % oziroma 80.000 EUR), v okviru JN	Ni podatkov, nadzora ter sankcij glede upoštevanja Uredbe o zelenem JN
Uredba o zelenem JN – obvezni delež eko živil	V okviru JN preveč uvoženih eko živil, vprašljiva kakovost in sledljivost uvoženih eko živil
Sistem (brezplačne) prehrane v javnih zavodih	Ni kontinuirane dobave (strah pri naročnikih)
Shema šolskega sadja in zelenjave	Krajevna diskriminacija oziroma prednost lokalnim ponudnikom v sistemu JN ni dovoljena
Primeri dobrih praks javnih zavodov, ki naročajo več eko živila, kot narekuje uredba	Birokratske ovire (spremljanje količin eko živil ...)
Vedno večja ponudba slovenskih eko živil	Izobraženost in ozaveščenost kadra, odgovornega za nabavo v javnih zavodih, sta še vedno prenizki

Vzpostavljenih nekaj lokalnih zadrug/dobaviteljev, ki povezujejo eko kmete in sodelujejo z javnimi zavodi	Nespoštovanje pogodb (javni zavodi naročajo manj, kot je vrednost pogodb)
PRILOŽNOSTI	**NEVARNOSTI**
Vzpostavitev lokalnih/regionalnih modelov pospeševanja uvajanja slovenskih eko živil v javne zavode	Premajhen nadzor nad dobavitelji/posredniki tujih eko živil
Definiranje ustreznih okoljskih meril v okviru JN (prednost lokalni eko hrani pred uvoženo eko hrano)	Naraščajoč delež uvoženih eko živil v javnih zavodih
Uvedba nadzora in sankcioniranja javnega naročanja, upoštevanje Uredbe o zelenem JN	Dodatna birokracija, ki omejuje uvajanje lokalnih eko živil v javne zavode
Priprava smernic zdravega prehranjevanja v javnih zavodih	Previsoka cena slovenskih eko živil (v primerjavi z uvoženimi)
Obvezno upoštevanje Uredbe o zelenem JN tudi za organizirano eko prehrano na fakultetah (boni)	Prenizek obseg ponudbe in pestrost slovenskih eko živil
Kritje stroškov eko kmetom oziroma ponudnikom za vpis v e-katalog, promocija e-kataloga in njegova nadgradnja za uporabo tudi za sektor HORECO	Mešanje lokalno, integrirano in eko
Izobraževanje in ozaveščanje vodij prehrane oziroma kadra v javnih zavodih, staršev, otrok	Nezainteresiranost vodij javnih zavodov za uvajanje eko živil
Boljše izkoristiti shemo šolskega sadja in zelenjave za uvajanje slovenskih eko živil v javne zavode	
Večja vloga občin pri uvajanju lokalnih eko živil v vrtce in šole, sofinanciranje nakupa eko živil po zgledu držav in regij EU	

4.6 Promocija in trženje

a) Ključna izhodišča:

- kljub velikemu povpraševanju po lokalnih ekoloških živilih na trgu prevladujejo uvožena ekološka živila,
- premalo promocije za ekološka živila v preteklosti,
- izvajanje splošne promocije ozaveščanja potrošnikov o pomenu uživanja lokalne, v Sloveniji pridelane ekološke hrane pod sloganom »EKOLOŠKO + LOKALNO = IDEALNO«.

b) SWOT analiza

PREDNOSTI	**SLABOSTI**
Rast povpraševanja po eko živilih, trg je že dokaj razvit	Oviran vstop v trgovske verige (prevelike zahteve in pomanjkanje fleksibilnosti trgovcev, razdrobljena ponudba kmetij)
Potrošniki dajejo prednost slovenskim eko živilom (pripravljeni plačati več)	Šibka podjetniška iniciativa
Porast neposredne prodaje, močne eko tržnice, neposreden stik med kmeti in kupci	Pomanjkanje podatkov analize uspešnih in neuspešnih kmetov
Kakovost proizvoda (ni industrijskega eko kmetijstva – dobra celostna zgodba)	Ni ustrezne infrastrukture za trženje, distribucijo in predelavo, zlasti za meso in mlečne izdelke
Tržno uspešne kmetije (primeri dobrih praks)	Kratkotrajnost promocijskih aktivnosti
Prepoznavnost Slovenije v svetu kot zelena in gastronomska destinacija	Gostinski in turistični oziroma HORECA sektor še ni dovolj odprt za uvajanje eko živil
PRILOŽNOSTI	**NEVARNOSTI**
Razvoj kratkih verig, npr. direktna spletna prodaja, dostava na dom, skupnostni nakupi …	Nižanje eko standardov, zavajanja, afere, ki lahko zamajajo zaupanje kupcev v eko živila
Več ozaveščanja in promocije o eko in zdravi hrani	Trgovci s svojimi eko znamkami preglasijo domače eko znamke
Turizem na eko kmetijah	Gospodarska kriza, zmanjšanje kupne moči potrošnikov, upad turizma ipd.
Intenzivna tržna pridelava vrtnin na malih površinah	Preveč različnih in nepreverjenih znamk oziroma logotipov zmeda na trgu zaradi različnih označb

Regijski logistični distribucijski centri	Intenzivno promoviranje drugih shem kakovosti (zlasti izbrana kakovost) lahko negativno vpliva na razvoj eko kmetijstva in zmanjšuje pomen ekoloških živil na trgu
Povezovanje s trgovskimi verigami in HORECA sektorjem	Prevladovanje tujih eko izdelkov, nekonkurenčnost s cenami, nepripravljenost za uvajanje slovenskih eko živil v trgovske verige in HORECA sektor
Usposabljanje deležnikov za distinkcijo konvencionalno/integrirano in eko	

4.7 Raziskave in razvoj novih tehnologij

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- desiminacija oziroma prenos rezultatov raziskav v prakso ni dovolj učinkovit,
- sodelovanje med deležniki je še prešibko,
- premalo raziskav na področju ekološkega kmetijstva.

b) SWOT analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Vključenost v projekte »CORE ORGANIC«	Premalo denarja se nameni za raziskave na področju eko kmetijstva (glede na delež KZU)
Digitalizacija znanja – raziskave iz tujine so na voljo	Teme za širok krog ekoloških kmetij niso potrjene, pobudniki tem ne prejmejo nobenih povratnih informacij o pobudi
Aplikativne informacije z učnih kmetij iz tujine	Slaba desiminacija znanstveno raziskovalnih projektov za strokovno in poljudno javnost (ni sistematike), veliko projektov po zaključku financiranja »ugasne«
Imamo nekaj (mednarodno) priznanih raziskovalcev s področja eko kmetijstva	Velik angažma raziskovalnih skupin za neuspešne prijave (pridobi se okvirno 1 projekt od 10 prijav)
Dosedanji EIP projekti – nekaj tudi izključno na temo eko kmetijstva	Prešibko sodelovanje deležnikov
PRILOŽNOSTI	**NEVARNOSTI**
Evropski zeleni dogovor	Napačne interpretacije o vplivu eko kmetijstva na okolje
Uporaba znanja – digitalizacija	Zmanjševanje javnih sredstev za raziskave in razvoj
»Prevajanje« raziskav v poljudni jezik, desiminacija za strokovno javnost in kmeta	Birokratizacija
Enotna ena digitalna baza znanja	Navidezni razvojno raziskovalni projekti na področju eko kmetijstva
Večletni eksperimentalni primerjalni poskusi	Pritiski večjih ponudnikov konvencionalnega repromateriala in sredstev na raziskave
Cilj komisije 25 % eko KZU = 25 % raziskovalnih sredstev za eko kmetijstvo	
Sodelovanje strok in deležnikov – ne tekmovanje	
Več projektov na temo eko kmetijstva, v okviru razpisov Razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij in EIP projektov	

4.8 Ekološko kmetovanje v povezavi z okoljem in podnebnimi spremembami

a) Ključna izhodišča in izzivi:

- ekološko kmetijstvo je še vedno premalo prisotno na naravno najbolj občutljivih območjih, saj delež ekoloških kmetijskih zemljišč na vodovarstvenih območjih znaša 11 %, na zavarovanih območjih 12 % in na območjih Natura 2000 17 %.

b) SWOT analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
Eko kmetijstvo ohranja boljša rodovitnost tal (več humusa), biodiverziteto, zmanjševanje obremenitve okolja in naravnih virov	Vedno več uporabe plastičnih folij za zastiranje, ki ima negativne vplive na okolje in ljudi
Eko kmetijstvo ima manjši okoljski odtis, manj negativnih vplivov na podnebne spremembe in se bolje prilagaja na podnebne spremembe	Uporaba ustreznih strojev z manjšim ogljičnim odtisom je dražja
Trajni nasadi – ohranjanje največ ekosistemskih storitev (čim manj posegati vanj)	Pomanjkanje celovitih študij o vplivu eko kmetijstva na okolje
Družbena naklonjenost ohranjanju narave in boju proti podnebnim spremembam	Na enoto pridelane hrane več izpustov toplogrednih plinov
Prepoved uporabe GSO	Intenzivna izraba travinja vpliva na biodiverziteto
Večja dobrobit živali na eko kmetijah	Škoda od divjadi in zveri
Več ekosistemskih storitev na eko kmetijah	Premajhen delež eko kmetij na VVO in zavarovanih območjih narave
Eko kmetije so manjše in manj intenzivne, v primerjavi z EU	Prešibka znanja in ozaveščenost eko kmetov o pomenu ohranjanja narave in okolja
PRILOŽNOSTI	**NEVARNOSTI**
Izkoristiti cilje iz Strategije »Od vil do vilic« in Strategije o biodiverziteti	Podnebne spremembe
Boljša izraba kmetijskih zemljišč. večji obseg pridelave na manj površinah (rastlinjaki, tuneli, uporaba različnih kultur ipd.), manj prostora kot ga porabimo za kmetijstvo, več ga ostane za naravo	Moč multinacionalk
Izraba deževnice, kompostiranje, zmanjševanje plastike ipd. (koncept krožnega gospodarstva)	Neustrezno ravnanje z divjadjo in zvermi – vedno več škode za kmete
Novi pristopi pri obdelavi tal, povečanju humusne mase in skladiščenju CO_2 (ohranitveno kmetijstvo, brez globokega oranja ipd.)	Intenzifikacija eko kmetijstva
Spodbujanje ekosistemskega pristopa na eko kmetijah, izobraževanje eko kmetov, svetovalcev in drugih deležnikov	Premalo sredstev na kmetijah za prilagajanje na podnebne spremembe
Spodbujanje eko kmetijstva na VVO, Natura 2000, zavarovanih območjih, tudi s tem, da imajo eko kmetije prednost pri zakupu zemljišč v lasti države	Vedno več eko kmetij, kjer ni vzpostavljenega naravnega krogotoka znotraj kmetije, odvisnost kmetij od zunanjih virov (gnojila ipd.)
Prepoved konvencionalnega kmetijstva na določenih območjih – VVO	Velika uporaba žvepla in sulfatov
Omogočanje 10 %–15 % naravne vegetacije (mejice, živice …) in mešanih kultur/posevkov na posameznem GERK (sadjarstvo, zelišča, vrtnine …)	

5 OPREDELITEV POTREB, CILJEV IN UKREPOV PO PREDNOSTNIH PODROČJIH

5.1 Pridelava in predelava s poudarkom na kakovosti ekoloških proizvodov

a) Podpore za površine in posodobitev tehnologije (pridelava, predelava), trženje, zagon kmetij in predelovalne obrate

ŠT. UKREPA	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
1	Investicijska sredstva za posodobitev tehnologije na kmetijah (pridelava, predelava) in razvoj novih proizvodov, dodajanje vrednosti pridelkom	Izboljšanje/posodobitev tehnologije, proizvodnje in predelave na kmetijah	Podpora za investicije na eko kmetijah (pridelava, predelava, trženje) in eko akvakulturi, ločen razpis le za eko kmetije	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021
2	Več proizvodnje eko hrane za trg	Večji delež domačih eko živil na trgu Povečanje števila eko kmetij in kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU), zlasti tista namenjena rastlinski pridelavi	Podpora za zagon (malih) tržnih eko kmetij (po vzoru razpisa podpora za male kmetije)	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021
3	Nadaljevanje sistema podpor na ha/panj za ekološko kmetijstvo	Višine zneskov na posamezno rabo tal ostanejo najmanj na sedanji ravni. Posamezne podpore ter kombinacije drugih podpor za konvencionalno kmetovanje morajo biti nižje od EK za najmanj 30%	Podpora na ha/panj	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021
4	Več eko mesnih in mlečnih izdelkih na trgu, zagotovljen odkup po primerni ceni	Povečan delež eko mesnih in mlečnih izdelkov na trgu	Podpora za predelovalne obrate za predelavo in prodajo eko mesnih in mlečnih izdelkov	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021

b) Spodbujanje vključevanja mladih nosilcev oz. prevzemnikov ter novih pristopnikov v ekološko kmetijstvo

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
5	Zagotoviti nadaljevanje kmetovanja na eko kmetijah	Več mladih prevzemnikov in nosilcev eko kmetij	Dodatne točke in povečanje finančne podpore za mlade prevzemnike na eko kmetijah in zagotoviti, da se lahko na ukrep prijavijo tudi novi pristopniki	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021
6	Večje število mladih nosilcev oz. prevzemnikov ter novih pristopnikov v eko kmetijstvu	Več novih pristopnikov v eko kmetijstvu	Aktivnosti animacije potencialnih mladih kmetov, prevzemnikov kmetij in novih pristopnikov	Javna	MKGP, KGZS, NVO, ZSPM	VISOKA	Od leta 2023

c) Spodbujanje zaposlovanja in prostovoljstva na eko kmetijah

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
7	Pomanjkanje delovne sile na kmetijah	Povečanje zaposlovanja in prostovoljstva na eko kmetijah	Omogočiti izvajanja javnih del in drugih programov aktivne politike zaposlovanja na eko kmetijah, sprememba zakonodaje	Niso potrebna	MKGP, MDSZ	SREDNJA	Od leta 2023
8			Vzpostaviti oz. povezati potrebe eko kmetov s potencialnimi prostovoljci, promocija prostovoljstva na eko kmetijah med ciljnimi skupinami, krepitev delovanja slovenskih mrež, ki zagotavljajo prostovoljstvo na eko kmetijah	Zasebna	NVO/ZDEKS, kmetije	SREDNJA	Od leta 2023

d) Povečanje dostopnosti in informacij o dovoljenih proizvodih in snoveh v eko kmetijstvu ter kmetijstvo ter vzpostavitev spletne baze »vse na enem mestu«

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
9	Vse potrebne informacije o eko kmetijstvu in dovoljenih proizvodih in snoveh za kmete na enem mestu, javno dostopno in ažurirano	Ažurna spletna baza informacij, vključno s katalogom o dovoljenih sredstvih v eko kmetijstvu (brezplačen vpis ponudnikov)	Formiranje skupine relevantnih deležnikov/strokovna skupina, ki bo skrbela za strokovno vzpostavitev in delovanje baze za dovoljena sredstva	Javna	MKGP, KGZS/JSKS, ZDEKS, Fakultete, KIS, KO, URSVHVVR	VISOKA	Od leta 2022
10			Vzpostavitev in delovanje javne spletne baze, z zbranimi informacijami na enem mestu (dovoljena sredstva, gradiva oz. viri za izobraževanje, rezultati raziskav, prenos znanj, ind.)	Javna	MKGP, KGZS/JSKS, Fakultete, KIS, KO, URSVHVVR	VISOKA	Od leta 2022
11	Pomanjkljiva ponudba nekaterih FFS na domačem trgu	Več registriranih FFS za eko kmetijstvo	Nižji davki na repromaterial, ki je okolju prijazno, dovoljena sredstva se uporabljajo enotno v EU	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2022

e) Spodbujanje vključevanja novih kmetij v eko kontrolo

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
12	Večje št. novih kmetij v eko kontroli	Povečanje št. eko kmetij	Višja podpora na ha za preusmeritveno obdobje (nadaljevanje obstoječega sistema)	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021
13			Podpora za kritje stroškov eko kontrole (nadaljevanje obstoječega sistema)	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021

5.2 Prenos znanja (izobraževanje, svetovanje in pospeševanje)

a) Vzpostavitev mojstrskih eko kmetij in demonstracijskih centrov

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
14	Več praktičnega znanja za eko kmete in svetovalce ter druge ciljne skupine (npr. brezposelni)	Vzpostavitev mojstrskih eko kmetij in demonstracijskih centrov	Podpora za vzpostavitev in delovanje eko mojstrskih kmetij/demonstracijskih centrov ter programov/mentoriranja	Javna	MKGP, NVO/ZDEKS, ZDS, ZSPM, Izobraževalne ustanove	VISOKA	Od leta 2023

b) Izvajanje pospeševanja in svetovanja, nadgradnja dosedanjega sistema javne službe

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
15	Več strokovnega svetovanja/ pospeševanja	Vzpostavitev/nadgradnja sistema pospeševanja eko kmetijstva (vključeni različni deležniki)	Koordiniranje in izvajanje pospeševanja in svetovanja eko kmetijstva, nadgradnja dosedanjega sistema javne službe z vključevanjem tudi ostalih deležnikov v sistem	Javna, zasebna	JSKS, ZDEKS, FKBV UM, BF UL, MKGP, ZDS…	VISOKA	Od leta 2021
16	Izvajanje svetovanja glede na potrebe na terenu (kmetov)	Povečati sredstva in št. ur za svetovanje/pospeševanje, več specializiranih svetovalcev za eko kmetijstvo	Zagotoviti dodatna sredstva za krepitev izvajanja svetovanja in pospeševanja, vključno z usposabljanjem svetovalcev na področju eko kmetijstva, s poudarkom na praktičnem znanju	Javna, zasebna	JSKS, ZDEKS, FKBV UM, BF UL, MKGP, MOP, ZDS ...	VISOKA	Od leta 2022
17			Nadgradnja izvajanja programov dela javnih služb, zagotoviti kadrovske vire in dodatna sredstva za krepitev učinkovitega izvajanja svetovanja oz. delovanja, v okviru obstoječih javnih služb	Javna	MKGP, javne službe	VISOKA	Od leta 2021

b) Delujoč sistem izobraževanja in ozaveščanja otrok ter mladih o eko kmetijstvu

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRORITETA	ROK IZVEDBE
18	Vključitev vsebin o ekološkem kmetovanju v večji meri v programe vrtcev, osnovnih in srednjih šol ter fakultet	Povečano št. vrtcev, šol in fakultet, ki vključujejo vsebine o eko kmetovanju in obiske kmetij	Nadgradnja izobraževalnih kurikulumov vrtcev oz. oz. vključitev več vsebin eko kmetijstva, pomena eko hrane in trajnostne rabe v programe OŠ, SŠ in fakultet	Javna	MIZŠ, MKGP, OŠ, SŠ, Fakultete	SREDNJA	Od leta 2023
19			Poznavanje ekološkega kmetijstva in živil kot samostojen predmet na vseh stopnjah izobraževanja v kmetijstvu, živilstvu, predelavi, varni hrani, veterinarstvu, gostinstvu in turizmu, dietetiki				
20	Izkustveno učenje otrok in mladih o eko kmetovanju in zdravi prehrani	Izobražen in ozaveščen državljan o pomenu eko kmetijstva za zdravje in okolje	Sistemska podpora vzgojno-izobraževalnim zavodom za delovanje, nadgradnjo ali novo vzpostavitev šolskega ekovrta	Javna, zasebna	MKGP, MIZŠ, Mreža šolskih ekovrtov, Društvo šolski ekovrtovi/NVO, vrtci, OŠ	VISOKA	Od leta 2022
21	Več študentov, ki se vključujejo in zaključijo študijski program ekološkega kmetijstva	Zagotavljati študijski program ekološkega kmetijstva na nivoju visokega šolstva	Nadaljevanje izvajanja študijskega programa ekološkega kmetijstva na FKBVM UM	Javna, zasebna	MIZŠ, Fakultete, MKGP	VISOKA	Od leta 2021
22			Vzpostavitev druge bolonjske stopnje študijskega programa Ekološko kmetijstvo				

d) Več znanja za eko kmete

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
23	Programi izobraževanja ustrezajo potrebam kmetov in sledijo trendom, praktična uporabna usposabljanja za kmete, ogledi domačih in tujih primerov dobrih praks	Okrepiti (praktična) znanja eko kmetov	Povečanje sredstev, nadgradnja in prilagoditev dosedanjega sistema obveznega izobraževanja, tudi s sistemom vavčerjev - kmet sam izbere kje se bo izobraževal, obvezno tudi praktično izobraževanje ali ogled dobrih praks	Javna, zasebna	MKGP, KGZS, ZDEKS, ZDS, FKBV UM, BF UL, NVO…	VISOKA	Od leta 2023
		Višja usposobljenost in inovativnost eko kmetov					

5.3 Ekološko semenarstvo

a) Povečati (tržno) pridelavo eko certificiranega semena, usposobiti in povezati eko kmete s pridelovalci semen/sadilnega materiala in semenarskimi hišami

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
24	Povezati kmete s pridelovalci semena, analiza/informacija katere sorte potrebujejo kmetje, načrtovanje pridelave	Vzpostavitev sistema evidentiranja potreb po eko semenih (vrstah in sortah) za boljše načrtovanje pridelave	Vzpostavitev/krepitev sodelovanja med kmeti in pridelovalci semen/semenarskimi hišami	Javna, zasebna	Semenarske hiše, JSKS, MKGP, ZDEKS, NVO, KIS	VISOKA	Od leta 2021
25			Baza potreb po eko semenih, širitev evidence tudi na sorte glavnih poljščin, krmnih rastlin in vrtnin				
26	Več znanja za eko kmete	Usposobiti eko kmete za pridelavo in prodajo eko semen	Izobraževanja kmetov, preizkusi na kmetijskih šolah, promocija lokalnih sort, razvoj izdelkov/blagovnim znamk iz lokalnih sort	Javna, zasebna	Semenarske hiše, JSKS, MKGP, ZDEKS, NVO, FKBV UM, BF UL, BC Naklo, Grm Novo mesto, KIS	SREDNJA	Od leta 2021

27	Več slovenskega eko semena na trgu	Povečati (tržno) pridelavo eko certificiranega semena, zlasti poljščin	Podpore za mreže/kooperative/vzdrževalce sort eko pridelovalcev semen	Javna, zasebna	Semenarske hiše, JSKS, MKGP, ZDEKS, NVO, KIS	SREDNJA	Od leta 2023
28			Sofinanciranje dodatnih stroškov vezanih na kontrole in certificiranje eko semena in oprostitev plačila pristojbine in upravne takse za vpis v sortno listo	Javna	MKGP	SREDNJA	Od leta 2023
29			Povečanje/prilagoditev podpor za semenarstvo na ha	Javna	MKGP	SREDNJA	Od leta 2023

b) Spodbujanje uporabe eko certificiranega semena/sadilnega materiala, banka oz. vzdrževanje eko (avtohtonega) semena/sadilnega materiala

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
30	Večja uporaba eko certificiranega semena med eko kmeti	Spodbuditi uporabo/nakup eko certificiranega semena	Subvencija/delno povračilo stroškov nakupa eko certificiranega semenskega materiala/semena za kmete	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2023
31	Spodbujanje vzdrževanje ekološkega (avtohtonega) semena/sadilnega materiala	Razširitev banke in več vzdrževalcev ekološkega (avtohtonega) semena/sadilnega materiala	Razširitev banke z ekološkimi in ekološkimi avtohtonimi sortami	Javna	MKGP	SREDNJA	Od leta 2023
32			Spodbude za vzdrževalce avtohtonih in tradicionalnih sort, baza vzdrževalcev				

5.4 Povezovanje in skupni nastop na trgu

a) Podpore/ukrepi za tržno povezovanje eko kmetij

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
33	Povezovanje eko kmetij za skupen nastop na trgu, lažja in bolj učinkovita vključitev v tržne verige	Več zadrug/skupin proizvajalcev za eko sektor	Podpore/ukrepi za tržno povezovanje eko kmetij	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021
			Poenostavitev zahtev za skupine proizvajalcev za sektor eko živila				

b) Vzpostavitev/razvoj blagovne znamke za slovenska ekološka živila

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
34	Enotna prepoznavna oznaka ali blagovna znamka za slovenska eko živila	Povečanje prepoznavnosti slovenskih eko živil in zavedanja ter zaupanja kupcev	Vzpostavitev/razvoj blagovne znamke, vključno s promocijskimi aktivnostmi (po zgledu izbrana kakovost) in lastnimi nadstandardi	Javna, zasebna	ZDEKS, NVO, KGZS	SREDNJA	Od leta 2022
		Čim večje št. eko kmetij vključenih v blagovno znamko					

a) Krepitev kapacitet Zveze društev ekoloških kmetov Slovenije

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
35	Enotno zastopanje interesov eko kmetov	Krepitev kapacitet ZDEKS	Zagotoviti sistemsko financiranje za delovanje in krepitev ZDEKS	Javna, zasebna	MKGP, ZDEKS	VISOKA	Od leta 2021
	Povezovanje eko kmetij	Večje št. eko kmetij vključenih v ZDEKS					

5.5 Ekološka živila v sistemu javnega naročanja

a) E-Katalog/baza slovenskih eko živil za JN

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
36	Brezplačen vpis v e-katalog	Več eko slovenskih živil v javnih zavodih	Podpora SP, OP in zadrugam za brezplačen vpis v katalog živil za JN	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021
37	Zmanjšanje administracije in prihranek časa pri nakupu slovenskih eko živil in pripravi JN	Podpora zaposlenim v javnih zavodih pri naročanju eko živil Vse informacije na enem mestu, pregledna in ažurirana ponudba	Promocija in ažuriranje kataloga živil za JN	Zasebna	GZS, KGZS, ZDEKS	SREDNJA	Od leta 2021

b) Spodbujanje porabe slovenskih eko živil preko sheme šolskega sadja in zelenjave in JN ter zdravega prehranjevanja, zlasti otrok in mladih

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
38	Boljše izkoristiti shemo šolskega sadja in zelenjave za uvajanje slovenskih eko živil v šole	Več slovenskih eko živil preko sheme šolskega sadja in zelenjave	Izobraževanje in animacija vodij prehrane	Javna	MIZŠ, NVO	VISOKA	Od leta 2021
39			Izvajanje obiskov eko kmetij	Javna	OŠ, eko kmetije, ZDEKS, ZDS	VISOKA	Od leta 2021
40			Skupna akcija za več slovenskih eko živil, v okviru sheme šolskega sadja in zelenjave	Niso potrebna	MKGP, MIZŠ, MZ, ZDEKS, ZDS, OŠ, organizacije, ki združujejo eko kmete	VISOKA	Od leta 2022
41		Spodbuditi uvajanje slovenskih eko živil v javne zavode	Dan slovenske eko hrane- vsi javni zavodi 1x letno vse obroke v dnevu pripravijo iz slovenskih eko živil	Javna, zasebna	MKGP, ZDEKS, organizacije, ki združujejo	SREDNJA	Od leta 2023

					eko kmete, KGZS, ZDS		
42	Bolj zdravo prehranjevanje za otroke, učence, mlade, starostnike in druge uporabnike javnih zavodov	Zmanjševanje ogljičnega odtisa pri nabavi hrane in spodbujanje naročanja slovenskih eko živil	V javna naročila vključiti vplive na okolje (in po možnosti tudi na zdravje) in to ustrezno ovrednotiti, da ima lokalna eko hrana možnost boljšega točkovanja (npr. vpliv na podnebne spremembe glede na razdalje v transportu in načinu pridelave)	Niso potrebna	MKGP, MIZŠ, MJU	SREDNJA	Od leta 2023
43		Spodbujanje uvajanja eko živil v sistemu dijaške in študentske prehrane (boni)	Zagotoviti večje št. točk v merilih za izbor ponudnikov	Javna	MKGP, MIZŠ	SREDNJA	Od leta 2023

c) Lokalni/regionalni modeli pospeševanja uvajanja slovenskih eko živil v javne zavode

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
44	Podpora javnim zavodom pri uvajanju oz. nakupu slovenskih eko živil	Več slovenskih eko živil v javnih zavodih	Vzpostavitev lokalnih/regionalnih modelov pospeševanja vključevanja slovenskih eko živil v javne zavode	Zasebna in javna (LAS/CLLD)	Organizacije, ki združujejo eko kmete, javni zavodi, občine, eko kmetije, ZDEKS/društva, ZDS, Zadružna zveza Slovenije	VISOKA	Od leta 2023
	Podpora kmetom pri načrtovanju, trženju, prodaji v javne zavode	Povezana in organizirana ponudba in distribucija na lokalni oz. regijski ravni, vzpostavitve partnerstva med ključnimi deležniki (zadruge in druge organizacije, ki povezujejo kmete, kmetije, javni zavodi, KGZS-območne enote, LAS, občine,...)					
	Spodbujanje organizacije, ki povezujejo eko kmete pri trženju in razvoju	Večja ozaveščenost vodij prehran, staršev, ind. o pomenu domačih eko živil					
	Bolj zdravo prehranjevanje za otroke, mlade in druge porabnike v javnih zavodih	Zagotavljanje zdrave hrane za otroke, mlade in druge porabnike v javnih zavodih in zmanjševanje ogljičnega odtisa pri nabavi hrane					

d) Nadzor porabe eko živil v javnih zavodih-upoštevanje Uredbe o zelenem javnem naročanju

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
45	Dodatno animirati in izobraževati vodje prehrane o pomenu/prednostih eko živil	Večja ozaveščenost vodij prehrane	Obvezno usposabljanje za organizatorje prehrane o pomenu vključevanja eko živil v vse javne ustanove	Javna	MIZŠ, MKGP, MZ	VISOKA	Od leta 2022
46	Celovit nadzor nad nakupom/porabo eko živil v JZ, v skladu z Uredbo o zelenem JN, sankcioniranje kršiteljev	Pridobitev podatkov o obsegu oz. deležu (slovenskih) eko živil v javnih zavodih Več eko slovenskih živil v javnih zavodih Pregled nad dejansko porabo in potrebami javnih zavodov	Natančno zbiranje podatkov po vrstah eko živil, ki omogočajo obdelave	Javna	Javni zavodi, Kmetijski inšpektorat, MKGP	VISOKA	Od leta 2022
47		Zagotoviti upoštevanje Uredbe o zelenem JN	Izvajanje rednega nadzora v javnih zavodih, glede upoštevanje Uredbe o zelenem JN	Javna	Javni zavodi, Kmetijski inšpektorat, MKGP	VISOKA	Od leta 2022

5.6 Promocija in trženje

a) Spodbujanje prodaje slovenskih eko živil v trgovske verige ter gostinski in turistični sektor

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
48	Večja dostopnost in zagotovitev količin slovenskih eko živil v trgovskih verigah in gostinskem in turističnem sektorju	Večji delež slovenskih eko živil v trgovskih verigah, gostinskem in turističnem sektorju	Vzpostavitev sodelovanja med organizacijami, ki združujejo eko kmete in trgovskimi verigami oz. gostinskim/turističnim sektorjem, skupni letni sestanki/letno planiranje količin in odkupa	Zasebna	Organizacije, ki združujejo eko kmete, ZDEKS, ZDS, KGZS, ZZS, TZS, trgovske verige, HORECA sektor, MKGP, FKBV	VISOKA	Od leta 2023
49			Promocija slo eko živil v trgovskih verigah in gostinskem/turističnem sektorju				

50			Sofinanciranje stroškov za eko certifikacijo v gostinskem in turističnem sektorju	Javna	MGRT, MKGP	VISOKA	Od leta 2023

b) Celostna promocija, informiranje in ozaveščanje o slovenskih eko živilih (večletna kampanja)

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
51	Celostna promocija in ozaveščanje, večja ozaveščenost potrošnikov, povečanje deleža slovenskih eko živil na trgu	Povečana ozaveščenost potrošnikov in večja prodaja slovenskih eko živil Vsakoletna promocija 7 let (do 2027)	Večletni projekt promocije in izobraževanja - nadgradnja nacionalne kampanje "Ekološko + lokalno= IDEALNO"	Javna, zasebna	MKGP, ZDEKS, NVO, ZDS, Zadruge, SP, KGZS, FKBV…	VISOKA	Od leta 2023

c) Vzpostavitev (regijskih) distribucijskih in predelovalnih centrov ter kratkih verig prodaje, tudi vzpostavitvijo prehranske verige deležnikov z ekološkimi živili

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
52	Povezovanje ponudbe in povpraševanja in razvoj kratkih verig prodaje in prehranskih verig deležnikov z ekološkimi živili	Delujoči (regijski) distribucijski center in razvoj kratkih verig prodaje in prehranskih verig z ekološkimi živili	Podpora za vzpostavitev (regijskih) distribucijskih in predelovalnih centrov in oblik sodelovanja, kratkih verig prodaje In prehranskih verig z ekološkimi živili	Javna, zasebna	MKGP	VISOKA	Od leta 2021
53			Vzpostavitev »Eko regij«	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2022
54	Krepitev povezovanja in sodelovanja v prehranski verigi z ekološkimi živili, več slovenskih eko živil na trgu, zlasti mesa in mlečnih izdelkov, zagotoviti odkup po primerni ceni	Izboljšanje trženja slovenskih eko živil, zlasti mesa in mlečnih izdelkov	Vzpostavitev sodelovanja med deležniki glede odkupa in prodaje	Zasebna	Organizacije, ki združujejo eko kmete, ZDEKS, ZDS, KGZS, ZZS, TZS, MKGP	VISOKA	Od leta 2022

d) Podpora za vzpostavitev, razvoj in promocijo turistične dejavnosti na eko kmetijah

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
55	Dodajanje vrednosti eko živilom v povezavi s turizmom, povečanje turistične ponudbe na eko kmetijah, diverzfikacija dejavnosti	Več eko turističnih kmetij, ustvarjanje delovnih mest na eko kmetijah	Podpora za vzpostavitev, razvoj in promocijo turistične dejavnosti na eko kmetijah	Javna	MKGP	VISOKA	Od leta 2023

e) Analiza trga eko živil

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
56	Pridobiti podatke o trgu eko živil, zlasti za slovenska eko živila	Vzpostavitev baze podatkov za načrtovanje razvoja trga eko živil	Analiza trga z eko živili v Sloveniji (na vsake 3-5 let)	Javna	MKGP	SREDNJA	Od leta 2021

5.7 Raziskave in razvoj novih tehnologij

a) Izboljšanje prenosa rezultatov raziskav in projektov do kmetov in drugih deležnikov

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
57	Desiminacija (znanstvenih) rezultatov raziskav, izboljšanje prenosa rezultatov raziskav in projektov do kmetov	Zagotoviti prenos rezultatov raziskav in projektov do kmetov Konkurenčnejša slovenska ekološka pridelava in predelava Zagotavljanje učinkovite porabe javnih sredstev za raziskave	Strokovna in poljudna desiminacija rezultatov raziskav	Javna	ARRS, MKGP, nosilci projektov	VISOKA	Od leta 2022

b) Sodelovanje med deležniki in povečanje sredstev (znanstveno) raziskovalnim projektom fokusiranim na razvoj eko kmetijstva in novih tehnologij

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
58	Rešitve za izzive eko kmetijstva	Več potrjenih raziskovalnih, EIP in drugih projektov za reševanje izzivov eko kmetijstva in razvoj novih tehnologij	Podpora (znanstveno) raziskovalnim projektom fokusiranim na razvoj eko kmetovanja (ključni deležniki podpirajo projekt)	Javna	ARRS, KGZS, raziskovalne organizacije, ZDEKS, MKGP, NVO, KO, eko kmetije, mojstrske kmetije	VISOKA	Od leta 2022
59	Razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij	Delež javnih sredstev za (znanstveno) raziskovalno dejavnost za eko kmetovanje se približuje oz. izenači s ciljem ANEK o deležu KZU vključenih v eko kmetovanje	Koordinacija deležnikov za skupne prijave in sodelovanje pri izvedbi projektov Ciljno raziskovalnih programov (CRP), EIP ter ostalih projektih	Javna, zasebna	KGZS, raziskovalne organizacije, ZDEKS, MKGP, NVO, KO, eko kmetije, mojstrske kmetije, ARRS	SREDNJA	Od leta 2022

c) Več mednarodnih raziskovalnih projektov

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
60	Nadgrajevanje mednarodnega sodelovanja	Sodelovanje v več mednarodnih raziskovalnih projektih	Projektna tehnična podpora (pisarna) za znanstveno raziskovalne institucije	Javna	MKGP, raziskovalne organizacije	NIZKA	Od leta 2023
61			Podpora in zagotovitev primernih sredstev za nadaljne članstvo in izvajanje projektov v mreži CORE-ORGANIC, s strani slovenskih organizacij	Javna	MKGP, raziskovalne organizacije	SREDNJA	Od leta 2021

5.8 Ekološko kmetovanje v povezavi z okoljem in podnebnimi spremembami

a) Povečanje obsega oz. deleža ekoloških KZU ter pridelave eko hrane na vodovarstvenih (VVO) in območjih varovane narave

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
62	Boljše varovanje voda in narave, zlasti na vodovarstvenih (VVO) in območjih varovane narave	Povečanje obsega oz. deleža eko KZU ter pridelave eko hrane na VVO, območjih varovane narave	S spremembo zakonodaje zagotoviti prednost eko kmetijam pri zakupu in nakupu zemljišč v lasti Sklada RS in privatni lasti, na VVO in območjih varovane narave	Niso potrebna	MKGP	VISOKA	Od leta 2022
63			Aktivno pospeševanje na terenu, z namenom vključevanja konvencionalnih kmetij, s sedežem oz. GERK-i na VVO in območjih varovane narave, v eko kontrolo	Javna	Pospeševalna služba (različni deležniki), MOP, MKGP	VISOKA	Od leta 2022

b) Znižanje izpustov toplogrednih plinov na eko kmetijah, prilagajanje na podnebne spremembe ter varovanje okolja in narave

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
64	Prilagajanje na podnebne spremembe, zmanjševanje vplivov na podnebne spremembe	Znižanje izpustov toplogrednih plinov na eko kmetijah, manjša izpostavljenost na podnebne spremembe	Podpore za investicije/mehanizacijo/rabo obnovljivih virov energije za prilagajanje na podnebne spremembe, zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov, povečanje humusne mase v prsti, rastlin prilagojenih na podnebne spremembe	Javna, zasebna	MGKP, MOP	VISOKA	Od leta 2023
		Povečanje % humusne mase/večje skladiščenje CO2 v prsti					
65		Spodbujanje okolju prijaznih praks na eko kmetijah	Podpore za uvajanje okoljskih praks/investicij - zastirka (namesto plastičnih folij), zbiranje deževnice, kompostiranje, čistilne naprave	Javna, zasebna	MKGP, MOP	SREDNJA	Od leta 2023
66			Omogočanje 10%-15% naravne vegetacije (mejice, živice…), v okviru posameznega GERK, možnost mešanih kultur/posevkov na posameznem GERK (sadjarstvo, zelišča,	Niso potrebna	MKGP	SREDNJA	Od leta 2022

	Varovanje okolja in narave na eko kmetijah	Povečanje biodiverzitete na eko kmetijah	vrtnine…) ter praks združevanja rastlin (mešana setev/sajenje v vrstah in pasovih), z namenom ohranjanja in povečanja biodiverzitete na eko kmetijah				
67			Spodbujanje več rastlinskih vrst v kolobarju (avtohtone, nove vrste/sorte) za povečanje biodiverzitete	Niso potrebna	MKGP	SREDNJA	Od leta 2022
68		Prepoved GSO	Prepoved sproščanja v okolje gensko spremenjenih organizmov vključno z novimi žlahtniteljskimi tehnikami (npr. CRISPER Cas in druge)	Niso potrebna	MKGP, MOP, NVO	VISOKA	Od leta 2021

c) Skupno ukrepanje za zmanjševanje vplivov na podnebne spremembe

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
69	Skupno ukrepanje (gospodarstvo-kmetijstvo-občine/država) za zmanjševanje toplogrednih plinov na lokalni/regionalni ravni	Vzpostavitev eko regij, spodbujanje krožnega gospodarstva; Povečanje % humusne mase/večje skladiščenje CO2 na kmetijah	Vzpostavitev modelov sodelovanja med gospodarstvom (izpusti toplogrednih plinov) in eko kmetijami (skladiščniki toplogrednih plinov)	Javna, zasebna	Občine, kmetije, podjetja, MKGP, MOP, MGRT	SREDNJA	Od leta 2023

d) Izobraževanja za kmete in svetovalce/pospeševalce (biodiverziteta, ekosistemske storitve, podnebne spremembe…)

	POTREBA	CILJ	UKREP	VIR SREDSTEV	NOSILCI	PRIORITETA	ROK IZVEDBE
70	Več specifičnega znanja kmetov in svetovalcev/pospeševalcev o pomembnosti biodiverzitete, ekosistemskih storitvah, podnebnih spremembah, ohranjanja narave in okolja	Večja ozaveščenost in krepitev znanja eko kmetov in svetovalcev/pospeševalcev	Izvedba izobraževanj (vključno z ogledi dobrih praks) za kmete in svetovalce/pospeševalce	Javna, zasebna	MKGP, ZDEKS, ZDS, NVO, JSKS/KGZS	SREDNJA	Od leta 2021

5 LITERATURA IN VIRI

5.1 Statistični in drugi podatki (razpoložljivi do 26. 3. 2021)

1. Eurostat, Database. Različne objave s področja kmetijstva, ekološkega kmetijstva. https://ec.europa.eu/eurostat/web/agriculture/data/database
2. FIBL, Podatki o ekološkem kmetijstvu v Evropi (Data on organic agriculture in Europe). https://statistics.fibl.org/europe.html
3. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Podatki o ekološkem kmetijstvu v Sloveniji 2007–2019.
4. Statistični urad RS. Kmetijska gospodarstva in popis kmetijstva. https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/11/58
5. Statistični urad RS. Objave s področja kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo. https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/11/58

5.2 Drugi viri

1. Aragon (2020): Merjenje sprememb odnosa do eko izdelkov – raziskava med potrošniki.
2. Bavec, M. in sod. (2001): Ekološko kmetijstvo. Ljubljana, Založba kmečki glas.
3. Evropska komisija (2020): Strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030.
4. Evropska komisija (2020): Strategija »od vil do vilic« za pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem.
5. Ministrstvo za kmetijstvo in okolje (2005): Akcijski načrt razvoja ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2015.
6. Pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil (Uradni list RS, št. 72/18 in 17/19 – popr.).
7. Resolucija o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 – »Zagotovimo.si hrano za jutri« (Uradni list RS, št. 25/11).
8. Slabe, A. M. in sod.(2010): Zaključno poročilo projekta CRP »Analiza stanja in potencialov za rast ponudbe ekoloških proizvodov v luči doseganja ciljev Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2015«, ITR, Ljubljana.
9. Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, Inšpekcija za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (2019): Uradni nadzor ekoloških kmetijskih pridelkov oziroma živil.
10. Uredba (EU) 2018/848 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 834/2007 (2018/848).